Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...мнай 1921 оной ...рнин 21-һээ гарана | № 235 (14346) | 1976 оной октябрийн 6, среда | Сэн 2 мүнгэн.

Республикымнай ажалай үдэр

ТҮСЭБ ДҮҮРЭЭ

...гтын аймагай «Дружба» колхоз гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө дүүргэбэ. ...бөө гадуур үшөө 2500 ...нер ороохо тушааха гэ... шиидээ. Бүхы ургасын ... процент хуряагдаад бай...

...Тарялан дээрэ монсогор... ороохо үлөөнгүй, һайн ...артайгаар хуряажа аба... тула манай колхозой та... дайшалхы зорилго ...а табяад, үдэр һүнигүй ...этэй шангаар ажаллажа ...ай. Байгша ондо сагай ...лай хэр бэрхэшээлтэй ...шье, ажахымнай меха...орнууд ороохо таряанай ... ургаса ургуулжа ша...

Түсэбтэ табан жэлэй тү... ...ын жэлдэ манай кол... ...гүүд гүрэндэ 20.500 центнер ороохо таряа худалдаха түсэбөө дүүргэээд, тэрээнһээ гадуур үшөө 2500 центнер һайн шанартай ороохо тушааха гэжэ шиидээ. Мүнөө колхознай бэлэдхэлэй пунктда 21 мянган центнер ороохо тушаагаад байна.

Энэ жэлдэ бидэ 6 мянган гектарай талмай дээрэ ороохото ургамал тарипан байнабди. Механизаторнууднай габшагай бэрхээр ажаллажа, бүхы тариалангайнгаа 92 процент гэхэ гү, али 5500 гектарай ургаса хуряагаад байна. Иигэжэ үглөө нүгөөдэрһөө таряа хуряалгаяа хараалһан болзортоо дүүргэхэмнай.

Колхозоймнай нёдондоной чемпион Владимир Намсэраев энэшье жэлдэ эрхим һайнаар ажаллажа 6500 центнер ороохо суглуулаад, эрхимлэжэ ябана. Энэ нүхэрнай үнгэрэгшэ жэлдэ 9700 центнер ороохо сохёо юм. Мүнөөшье ажалайнгаа энэ үндэр амжалта алдахагүй байха. Мүн баһа дүршэлтэй комбайнер Валентин Ефремов 6400 центнер ороохо сохижо, түрүү зэргэдэ ябана. Мүнөө хүйтэнэй саг боложо, саһаншье орожо болохо ха юм. Тиимэһээ тариянай хатахые хүлеэнгүй нойтоор хадаад, сэхэ ороохо хададаг түхеэрэлгэдэ эльгээнэбди.

Ажахымнай таряанай тоог дээрэ ороохо сэбэрлэхэ хүдэлмэри түлэг дундаа. Эндэ хүдэлдэг колхозниигуудай үдэрэйнгөө нормо холо үлүүлэн дүүргэнэ. Мүнөө үедэ зургаан мянган центнер ороохон сэбэрлэгдээ. Хойто жэлэй тарилгада гэжэ 16 мянган центнер хүрэнгын ороохо илгажа, амбаартаа хаагаад байнабди. Саг болзор соонь һайн шанартай үрэһэ хадагалжа абабал, ерэхэ жэлдэ таряанай һайн ургаса хуряажа абаха аргатайбди гэжэ тарияашаднай эли тодоор ойлгоно.

Тарияа хуряалгаяа эрхим һайнаар ябуулхынгаа хажуугаар поли дээрэхи һолоомо суглуулха, памарай паар хахалха шухала ажалые механизаторнуудай зэргэ ябуулна. Гурба мянган гектарай һолоомон суглуулагдажа һүрилэгдэбэ. Һүүлэй мэдээгээр 1800 гектар намарай паар хахалагдаа. Энэ хүдэлмэридэ үнинэй механизатор Иван Дмитриевич Назимов бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Тэрэ К-700 түхэлэй трактораар 25—30 гектар газар хахалжа, үдэрэйнгөө даабари хоёр дахин үлүүлэн дүүргэнэ. Һайнаар хахалагдаһан паар дээрэһээ жэшээгүй һайн ургаса абтадаг ха юм даа. Тиимэһээ энэ шухала хүдэлмэриеэ шанар һайнтайгаар дүүргэхэ гэжэ механизаторнууд оролдоно.

Г. АБРОСИМОВ,
«Дружба» колхозой ахамад агроном.

АШАГ ШЭМЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

— Нютагай үүлтэрэй үнеэдэй ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула үбһэ тэжээлээр дуталдуулангүй байжа шадабал, үнеэн бүриһөө жэлэй туршада 1.000 килограмм һү һааха арга боломжо манда бии, — гэжэ «Улаан-Аха» колхозой һаалишад, КПСС-эй гэшүүд Софья Будаева, Мария Самбаева гэгшэд үнинэй хөөрэлдэдэг, хэлсэдэг һэн. Нэгэтэ колхозой партийна суглаан дээрэ эдэ һанамжа, дурадхалнуудаа хэлэһэн байгаа. Тиигэжэ «Улаан-Аха» колхозой һаалишад жэл соо нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 1.000 килограммһаа бага бэшэ һү һааха социалис уялга абаад, шэнэ үүсхэл аймаг дотороо гаргаһан юм. Энэ үүсхэлыень «Коммунизм», «50 лет Октября» колхозуудай һаалишад дэмжээд, аймагай һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон байгаа.

Мүнөө «Улаан-Аха» колхозой һаалишад үбэлэйнгөө байрануудта нүүжэ ерэнхэй. Үнеэдэй һү һаалинь үдэр бүри дээшэлнэ. Тиимэһээ эндэхи һаалишад абаһан социалис уялгаяа заатагүй бэелүүлхэ бүхы арга боломжотой. Энэ ажахын дүршэл шадабаряар баян һаалишад Мария Самбаева, Софья Егоровна Будаева, Софья Лопсоновна Добшонова гэгшэд бусад нүхэдһөө эршэтэ ажалаараа илгарна. Жэшээнь, Мария Самбаева харууһалдаг бүлэг үнеэдһээ сүүдхэдээ 70—80 килограмм һү абажа, колхоз соогоо эрхимлэнэ.

Д. ДУГАРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Улаан-Аха» колхозой бэрхэ һаалишадай нэгэн М. Самбаева.

Авторай фото.

...ЭР БҮРИ 21 ГЕКТАР

...нэ жэлэй ургаса хуряал... ...намарай паар хахалха... хоёр Мухар-Шэбэрэй ...ай «Коммунизм» колхоз... адли габшагайгаар ...лагдана.

...Намартаа газар схээр халхалха... байхада, һүүлээрнь, ...рай хүдэлмэридэ ехэхэн ...гээлтэ боложо үгэдэг ...а. Тиимэһээ намарай газар ...бүхыдэнь богони болзор ...элдүүрилхын тула энэ ...озон механизаторнууд ... эршэмтэйгээр хүдэл...лһөөр. Залуу тракто... Михаил Екимовтэ ... гэһэн шэнэ түхэлэй ...ан томо трактор дэмы ...агдаагүй байгаа. Тэрэ ...гектар хахалха нормоёо ... бүри 21 гектарта хүр... мүнөө бүхыдөө 533 ... намарай газар эл...лээд байна. Ажалай ... Тугай орденто механизатор Иван Алексеевич Братеньков ДТ-75 түхэлэй трактораар 230 гектар газарай хүрьһэ урбуулжа, Илья Романович Фёдоров 190 га намарай паар хахалаа.

30 гаран жэлэй туршада энэ ажахыда механизатораар хүдэлжэ байһан, дүршэлтэй комбайнер Лазарь Афанасьевич Гусляков эндэ үргэнөөр дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Тэрэ 102 гектар тарияа унагаагаад, 274 гектарай баалнуудые суглуулжа, 3.420 центнер ороохо сохин хуряагаад байна. Аймагай инкубаторна станциин электромеханик Алексей Алексеевич Варфоломеев 307 гектар таряанай баалнуудые суглуулаад, бүхыдэнь 3.800 центнер ороохо сохижо, тус колхоздо горитойхон туһа хүргэнэ.

В. ШИРДАРМАЕВ.

ЭРШЭМТЭЙ ШАНГААР...

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй тарияа хуряалгые манай Чисаанын совхозой тарияашад, механизаторнууд яһала һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаа һэн. Энэ хүдэлмэридэ элсүүлэгдэхэ оньһон техникэ нарин нягтаар заһабарилагдаһан, хүн зомнай тааруулжа табигдаһан байгаа. Бэлэдхэлэй хүдэлмэриин эртээнһээ һайнаар хэгдэһэн дээрэһээ ургаса хуряалга ажахыдамнай эмхитэйгээр ябуулагдажа байна. Байгша ондо манай ажахын 5000 гектар талмай дээрэ ороохото ургамалнууд таригдаа һэн.

Ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдһээ механизаторнуудай эршэтэй шангаар ажаллажа, 3870 гектар газарай тарияа унагаагаад, тэрэнэй 3465 гектарыень хуряагаад байна. Ажахын поли тариалангуудай гектар бүриһөө дунда зэргээр 8 гектар ороохон суглуулагдана. Энэ дүн аймаг дотор яһала һайн гэжэ тоологдомоор.

1976 ондо манай ажахын механизаторнууд бүхы поли тариалангуудһаа хамта дээрэнь 30.000 центнер ороохо суглуулжа, 3000 центнерыень гүрэндэ тушааха зорилготой. Һүүлэй мэдээгээр гүрэндэ 300-аад центнер ороохон тушаагдаа.

Ургаса хуряалга дээрэ ажахын дүршэл шадабаритай механизаторнууд С. Д. Дамбаев, И. Н. Дианов болон бусад хамта хүдэлдэг нүхэдтөө габшагай ажалан үльгэр жэшээ харуулна.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.
Чисаанын совхозой ахамад экономист.
Хэжэнгын аймаг.

...БЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ГҮРЭНДЭ ...А, һҮ, НООҺО ҮНДЭГЭ ХУДАЛДАХА ТАЛААР ...ГША ОНОЙ ГУРБАН КВАРТАЛАЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

1976 оной октябрийн 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	мяхан	һүн	үндэгэн	ноохон
...анай	70	93	—	105
[illegible]	108	95	—	—
...үрэй	58	102	—	102
...ин	74	95	124	96
...рын	95	98	—	103
...айн	82	94	—	90
...амнай	36	96	—	100,9
...нскын	87	92	—	—
...нгын	72	97	—	105
...аанай	88	90	—	101
...ин	49	99,7	—	95
...р-Шэбэрэй	69	101	—	94
[illegible]	102	105	—	113
...икалиин	85	111	—	—
...-Байгалаи	133	136	—	—
...гын	61	95	—	101
...нэй	90	90	3,9 дахин	103
...-Үдын	82	105	121	103
[illegible]	61	95	94	89
[illegible]	77	97	121	99.0

Һаалишан, КПСС-эй гэшүүн Николай Бимбаевич Пурбуев Улаан-Үдын аймагай «Заветы Ильича» совхоздо хүдэлдэг. Тэрэ 19 үнеэ һаадаг. Николай Бимбаевич найма һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө 1600 килограмм һү һаагаад, совхоз соогоо түрүү һуури эзэлжэ ябана.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан Н. Б. Пурбуев.

ДААБАРЯА 125 ПРОЦЕНТЭЭР

Эдэ үдэрнүүдтэ «Зырянский» совхозой поли дээрэ намарай паар хахалха хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдана. Дурсагдагша ажахы байгша ондо бүхыдөө 2 мянган гектар намарай паар хахалха түсэбтэй юм. Тиин һүүлэй дүнгөөр совхозой трактористнууд бүхыдөө 1700 шахуу гектар хахалаад байна.

Намарай паар хахалалгада дүршэлтэй трактористнууд Александр Седунов, Иннокентий Шульгин, Николай Воротников гэгшэд халаанайнгаа даабари 110—125 процент дүүргэнэ. Һаяын үдэрнүүдтэ намарай паар хахалха даабаряа дүүргэхэнь.

П. ХАЛТАНОВ.
Прибайкалиин аймаг.

ХОНИД ҮРЭЖҮҮЛЭГДЭНЭ

Хүрбын совхоздо хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгын хүдэлмэри жэл бүхэндэ эмхитэй һайнаар үнгэрдэг юм.

Дүршэл, шадабари ехэтэй совхозой хонишон, коммунист Д. Дугаржапов мүнөө үедэ харууһалдаг хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ дүүргэхэеэ байна.

Зуун эхэ хониинһоо зуун хүрьга абадаг тус совхозой гурбадахи отделениин хонишон Д. Нинтаевагай адуулдаг хонид мүнөөшье намар хүсэ шадалаар һайн, тобир тарган байжа, бүри августа һарада сүм үрэжүүлэгдэһэн байгаа.

Иигэжэ Хүрбын совхозой хонишод энэ намар хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ харюусалгатай хаһые эрхим бэлэдхэлтэйгээр түгэсхэжэ байна.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

ШЭНЭ АРГА ХЭРЭГЛЭҺЭНЭЙ АША

...ээр баригдажа ашаг... тушаагдаһан Кабан... шубуунай фабрика ну... мяха ехээр абаха ...ын предприятинуудай ... болонхой. Мүнөө эндэ ...ай үндэгэ дараха ин...ай, дальбарзануудые ...э, томо болгоод ...уулха оньһон тү...ээр гүйсэд хангагда... хэдэн арбаад томо шу... байранууд холоһоо ... харагдана.

...а онһоо эхилжэ, тус ... коллектив бүхы ...ическа хүсыень дүү... ашаглажа, хараалаг... түсэбөө дүүргэхын тү...ритой оролдолго гарга...нхай. Гэбэшье аба... ...эндэхи шубуушад ни... олон бэрхэшээлнүүдтэй ... юм. Тобшолон хэ... олонхи шубуушад ... тодхогдоһон оньһон ...гэтэй танилсаагүй, ...шэлгүй байһан дээ... тухашараа, ядалдаа ... Мүн фабрикын хүдэл...эй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайнаар ...дадаггүй, тусхай һу... эмхидхээгүй, социалис мүрысөө үргэнөөр дэл... ..., түрүүшүүлыень саг соонь урмашуулдаггүй байһанһаань уламжалан, зарим шубуушад журамаа алдажа захалаад, даалгагдаһан ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандадаг байгаа. Удаань фабрикын дирекци, партбюро, фабком эдэ дутагдалнуудаа дары усадхахадань, байдалынь һайжаржа захалаа.

— Мүнөө коллективнай шубуунай тоо олошоруулжа, дальбараануудаа үхэл гарзагүйгөөр дэгжээхын тула, мүн гүрэндэ заабол шэгнүүрээ хүсэһэн нугаһануудые тушаахын тула бүхы хүсэеэ элсүүлнэ, — гэжэ тус предприятиин директор Г. И. Воронин тобшолон хэлээ һэн.

Жэлэй эхиндэ нугаһадай, мүн дальбараануудай олоороо гарзада ороһонһоо, гүрэндэ бага шэгнүүртэй шубуу тушааһанһаа уламжалан хараалагдаһан түсэбынь дүүргэгдэдэггүй байһан юм. Мүнөө фабрика дотор ветеринарна албанай хүдэлмэриин һайнаар эмхидхэгдэжэ захалхада, шубуунай гарзалхань доошолоо.

Урдынгаа алдууе мэдэржэ, зохихо хэмжээнүүдые абахын хажуугаар предприятиин шубуушад ажалдаа шэнэ түрүү онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлнэ. Жэшээлбэл, мүнөө нугаһашад дальбараануудайнгаа байха клеткэнүүдые табан дабхараар түхеэржэ, багтаамжыень нилээд үргэдхөө. Эндэ үндэгэнһөө һая дэгжээгдэһэн нугаһанай дальбараанууд хахад һарын туршада байлгагдажа тэнжээгдэнэ. Клеткэнүүдынь зайн талаар түрүүшын 6 хоногой туршада дулаасуулагдадаг юм. 15 үдэрэй туршада байлгагдаһанай удаа дальбараануудынь томо болгогдохо, шахагдаха байрада оруулагдана. Иигэжэ багтаамжыень үргэдхэһэнэй ашаар мүнөө шубуушан бүхэн хоёр дахин олон дальбараа харуулалха аргатай болоо гэхэ гү, али тус бүреэ 8 мянган нугаһа даажа абанхай ажаллача.

Гадна фабрика дотор мүнөө шубуунай байра дулаасуулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Илангаяа дальбараануудай байра һайнаар дулаасуулаагүйдэ үбэлдөө, мүн хабартаа хана, үһээнь доосоһоо норожо, һая дэгжээгдэһэн нугаһадынь олоор үбшэ тахалда нэрбэгдэжэ гарзалдаг байна ха юм.

Барилгашад шубуунай байра дулаасуулха түхеэрэлгыень, халуун агаар үлеэлгэхэ хоолойень проектын ёһоор үһээдэнь тодхоһон байгаа. Энээнэй хүсэд дулаа үгэдэггүй байхадань, хоолойнуудые нэмэжэ, ханыень зубшуулан һуулгаа.

Тэрэшэлэн шубуунай дүрбэдэхи байрада тэжээл оньһон аргаар хубаарилан үгэхэ «БЦМ» түхэлэй транспортер тодхоһон байна. Тиихэдэ эндэ тэжээлэй шэнэ склад бариһан юм. Доодо дабхартань хэршэгдэһэн загаһа, нуурай хорхой (бармаш), нарпанай тээрмэдэгдэһэн шэлбүүһэн хадагалагдаха, харин дээрэнь ногооной гурил нөөсэлэгдэхэ байна. Мүнөө фабрикын мэргэжэлтэд энэ складһаа тэжээлыень транспортероор шубуунай байрада дамжуулан оруулха шэнэ арга зохёожо байнхай. Иигэжэ шубуушадай бар хүсөөр хэхэ ажал нилээд хүнгэлэгдэжэ захалаа.

Гадна тэжээл буйлуулха цех шэнэдхэн заһабарилжа, үргэдхэһэнэйнь ашаар шубуунда шухала хэрэгтэй мяха-яһанай гурил тээрмэдэжэ, хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэхэ аргатай болоо.

Мүнөө тус фабрика уһаар дуталдахын хажуугаар хүдагһаа абтаһан уһаниинь шубуунда муугаар нүлөөлхэ элдэб химическэ бодосуудтай юм. Тиимэһээ эндэ худагай уһа химическэ бодосуудһаа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ тодхожо ашагланхан.

Фабрикын дирекци, партбюро, фабком шубуушадай ажал оньһожоруулжа хүнгэдхэхын хажуугаар социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулдаг болоо.

— Мүнөө шубуушаднай социалис мүрысөөндэ бултадаа оролсонхой, мүрысөөнэйнгөө гурим хамтынгаа суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэнхэй, — гээд, партбюрогой секретарь Б. М. Кузнецов мэдүүлнэ.

Фабрикын шубуушад абаһан социалис уялгынгаа ёһоор, байгша ондо гүрэндэ 14 мянган центнер нугаһанай мяха худалдажа, 1800 мянган үндэгэ суглуулха, бэлэдхэлэй пунктда тушаагдаха нугаһан бүхэнэй шэгнүүрые 2 килограммда хүргэхэ ба шубуудайнгаа тоо, эрид олошоруулха зорилго харааланхай. Энээниие бэелүүлхэнь тиимэшье хилбар хэрэг бэшэ. Тиимэһээ мүнөө фабрикын коллектив предприятиингаа технологическа хүсыень гүйсэд ашаглахын тула бүхы аргаяа элсүүлэн ажаллана.

А. ХАЛТУЕВ.

ТАСС — Шэнэ һонин

Албанай хэрэгээр

БРЮССЕЛЬ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко албанай хэрэгээр эндэ ерээ.

— Манай хоёр талын харилсаанай асуудалнуудаар, али али талые һонирхуулдаг уласхоорондын асуудалнуудаар Бельгиин гүрэнэй ажал ябуулагшадтай һанал бодолнуудаа зүбшэлжэ үргэлжэлхын тула, Бельгиин правительствын уряалаар Брюссель ерээд байнабди, — гэжэ А. А. Громыко аэропортдо буумсаараа хэлэбэ.

Советскэ Союзай ба Бельгиин хоорондохи харилсаан юрэнхыдөө таарамжатайгаар хүгжэжэ байна. Манай мэдэрэмжын ёһоор, энэ харилсаанай саашадаашье үргэдхэгдэхэ, бүри түгэс, удаан сагай харилсаа холбооной шэнжэтэй болохынь тула шухала арга боломжонууд бии. Ниитын ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй амгалан гурмаар зэргэ оршолгын гол ёһонуудые үндэһэ болгон, Советскэ Союз иимэ хараа бодол баримталхаар бэлэн. Энээн тухайда КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев КПСС-эй XXV съездын трибуна дээрэһээ мэдүүлээ һэн.

БРЮССЕЛЬ. (ТАСС). А. А. Громыко эндэ Бельгиин премьер-министр Л. Тиндемандтай хөөрэлдөө. Совет-бельгиин харилсаанай хүгжэлтөөр сэдьхэлээ ханаңги байһанаа хөөрэлдөөнэйнгөө үедэ элирхэйлээд, Совет-Бельгиин 1975 оной июниин 25-най хамтын декларациин үндэһөөр тус харилсаагаа элдэб һалбаринуудай талаар саашадань гүнзэгырүүлгэдэ туһа хүргэхэ гэжэ хоёр талын шиидэнхэй байһые тусхайлан тэмдэглэбэ. Тэрэшэлэн хоёр талые һонирхуулдаг уласхоорондын зарим хэдэн асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Хөөрэлдөөн үгэеэ ойлголсолгын, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПАЛАТАНУУДАЙ САГ ҮРГЭЛЖЫН КОМИССИНУУДТА

Октябрийн 4-дэ, Кремль дотор СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссинуудай, һалбаринуудай комиссинуудай, Залуушуулай хэрэгүүдые шиидхэдэг комиссинуудай түлөөлэгшэдэй хамтын заседани болобо. Союзай Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ Г. И. Ващенко заседаниие хүтэлбэрилөө.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ Н. К. Байбаков СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гүрэнэй табан жэлэй түсэбэй, СССР-эй арадай ажахые 1977 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй проектнүүд тухай элидхэл хэбэ.

Тэрэшэлэн СССР-эй 1977 оной гүрэнэй бюджедэй проект тухай, мүн СССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай СССР-эй финансын министр В. Ф. Гарбузовай элидхэлые заседанида хабаадагшад соносоо.

Партиин XXV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай хэһэн тоосоото элидхэлэй, СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй хараа бодомжонууд шэнэ табан жэлэй түсэбэй проект дотор найруулагданхай. Түсэбэй ба бюджедэй даабаринууд оронойарадай ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ ябадалда зорюулагдана.

Арадай ажахын түсэбүүдые, гүрэнэй бюджет ба бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое даб дээрэ хаража үзэхын тула түсэблэлгын-бюджетнэ ба һалбаринуудай комиссинуудай хүдэлмэриин гурим тухай Национальностьнуудай Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ Н. А. Масленниковай мэдээсэл комиссинуудай заседани дээрэ соносогдоо. Түсэбүүдэй ба бюджедэй проектнүүдэй зохихо бүлэгүүдые даб дээрэ хаража үзэхын тула саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүдээ бүридүүлэгдэн, хамтадаа бэлэдхэл хэхэ хэдэ хэдэн комиссинууд бии болгогдон баталагдаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо П. Я. Страутманис, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. А. Кириллин, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ В. П. Рубен, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, Госпланууудай түрүүлэгшэнэр финансын министрнүүд, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба түбэй бусад албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд заседанида хабаадаа.

Энэл үдэр Бэлэдхэлэй бүхы комиссинуудай эмхидхэлэй заседанинууд болобо. Эдэ комиссинууд СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гүрэнэй табан жэлэй түсэбэй, СССР-эй арадай ажахые 1977 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй, тэрэшэлэн СССР-эй 1977 оной гүрэнэй бюджедэй проектнүүдэй зохихо бүлэгүүдые зүбшэн хэлсэжэ эхилээ.

(ТАСС).

БҮХЭСОЮЗНА НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКЭ КОНФЕРЕНЦИ

«КПСС-эй XXV съезд ба марксистско-ленинскэ теориин хүгжэлтэ» гэһэн асуудалтай бүхэсоюзна научно-теоретическэ конференци Москвада октябрийн 4-дэ нээгдэбэ. Энэ конференциие КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институт Ниитын эрдэмэй академи, Партийна дээдэ һургуули, СССР-эй Наукануудай академи эмхидхээ. Хүдэлмэридэнь эрдэмтэд-обществоведүүд, дээдэ һургуулинуудай багшанар, партийна хүдэлмэрилэгшэд, пропагандистнууд, лекторнууд хабаадана.

Тус конференциие КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянин нээбэ.

СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент П. Н. Федосеев — «Хүгжэлтэ түгэс социализмын ба коммунис байгуулалтын теоретическэ асуудалнууд» гэһэн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай директор А. Г. Егоров — «Парти хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэ» гэһэн, СССР-эй Наукануудай академиин Дэлхэйн экономикын ба уласхоорондын харилсаанай институдай директор Н. Н. Иноземцев — «Мүнөө сагай дэлхэйн хүгжэлтын ба уласхоорондын харилсаанай асуудалнууд» гэһэн элидхэлнүүдые хээ.

Конференцидэ хабаадагшад иимэ секцинүүдтэ: «Парти хүгжэлтэ түгэс социалис обществын үедэ», «Хүгжэлтэ түгэс социализмын социально-экономическа асуудалнууд», «Хүгжэлтэ түгэс социализмын оршон байдалдахи коммунис хүмүүжүүлгын, социалис суртал бодолой ба соёлой асуудалнууд», «КПСС-эй уласхоорондын политикын ба дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй асуудалнууд» гэһэн секцинүүдтэ хүдэлмэрилжэ үргэлжэлбэ.

Конференци, октябрийн 5-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

ЭБ НАЙРАМДАЛТА ХҮСЭНҮҮДЭЙ БҮХЭДЭЛХЭЙН ХУРАЛДААЕ УГТУУЛАН

МОСКВА. (ТАСС). Эб найрамдалта хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн хуралдааида бэлэдхэхэ уласхоорондын зүбшэлхы уулзалга эндэ болоод тараба. Энээндэ 52 ороной правительственнабэшэ уласхоорондын, тэрэшэлэн национальна эмхинүүдэй түлөөлэгшэд хабаадаа.

Уулзалгада хабаадагшадай баталан абаһан коммюнике дотор иигэжэ тэмдэглэгдэнэ: Уласхоорондын шахардуу байдалай һуларалгын талаар түйлагдаһан амжалтанууд, эб найрамдалай хуби заяанда шахардуу байдалай һуларалгын ямар гол аша үрэнүүдтэй байһаниинь дэлхэйн олониитые һонирхуулна. Эдэ асуудалнууд хуралдаан дээрэ гараха дискуссиин гол зүйл болохо байха. Шахардуу байдал һуларуулгые батадхаха ба гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэ олониитын дүүргэдэг үүргэ хуралдаанай гол анхарал татахань лабтай.

Эб найрамдалта хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн хуралдаае Москвада 1977 оной январиин 14—16-да зарлаха гэһэн дурадхал бултанай зүгһөө һайшаагдаа.

МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН

ЭРХЫЕ ҺУРГАНХААР, БЭРХЫЕ ҺУРГАХА

Коммунист Михаил Иванович Ковалевский мэргэжэлээрээ механизатор, һанал бодолоороо, дүрэ шадабаряараа ёһотой заабаришан-хүмүүжүүлэгшэ гээ һаа зүбтэй. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ажалша бэрхэшүүл нютаг голдоо мэдээжэ комбайнер Михаил Ивановичай өөрынгөө ажалай дүй дүршэлдэ заабарилан һургаһаниие танда дуулгажа магад. Тэдэнэй хэлэһэнэй ёһоор нүхэр Ковалевский ажабайдалайнгаа арюун замай харгы дээрэ һаяхан гараһан гүлмэр залуу хүдэлмэришэдые эсэгэ мэтээр энхэрэн, ажал хүдэлмэри тухайнь. тэдэнэй һанаа зоболго, баяр тушаань һанаһан байһанаа хубаасалдан, нигээдхээ һаатнай дээртэхэ, иимэ аргаар хүдэлмэрилбэл. заатагүй һайн бүтээсэ туйлаха байхат гэжэ намдуу зохидоор тайлбарилан ойлгуулжа. заажа үгэдэг хүнүүдэй нэгэн юм.

Иихэдээ коммунист Ковалевский тиимэ абьяас шадабаритай заабаришан-хүмүүжүүлэгшэ болоно гээшэ гү?

— Тиимэл даа,— гээд харюусаха зуураа Юрөөгэй колхозой түрүүлэгшэ Жамсо Бальжинимаевич Ванкеев энеэбхилэн нэмээнэ. — Иимэ шадамар бэрхэ хүнүүд, ёһотой заабаришан-хүмүүжүүлэгшэд нютагтамнай үсөөн бэшэ юм. Минии һанахада, таряалангай шэнэ ургаса тухай бодомжолходоо, үглөөдэрэйнгөө. ерээдүйн халаан тухай һанаагаа зобоогүй таряашан гээшэ ямар ёһотой ажалшан болоно гээшэб. Ерээдүйнгөө халаан тухай бидэнэр (булта хамтаран) һаналаа табижа, тэрээн тухай бодомжолдог гээшэбди. Энээндэ колхозоймнай партком, правлени, һургуули. нютагаймнай эдэбхитэд бүхэн һаналаа табидаг. Бодото ажабайдалаар табигдаһан гурбан шухала асуудалда мүнөө гол анхаралаа хандуулнабди: залуушуулда ерээдүйн мэргэжэл олгуулха, тэдээндэ этигэл найдабари үзүүлхэ, ажалыень хүндэлхэ аха нүхэрэй һайн һайхан һанал бодолтойгоор тэдэниие заабарилан һургаха болонобди.

Бэрхэ шадамар заабаришан-хүмүүжүүлэгшэ гээшэ Юрөөгэй ажахын түрүүлэгшын мэдэрһэнэй ёһоор, өөрөө шадамар, үнэн сэхэ ажалшан байха, гадна залуушуулые өөрынгөө бодото мэргэжэлдэ һайн жэшээ дээрэ һургажа, хамтын хэрэгтэ тэдэниие зоригжуулан дахуулжа шадаха зэргэтэй.

Бодомжолоод үзэхэдэ, КПСС-эй Сэлэнгын райкомой гэшүүн Дулма Цырендоржиевагай абари занда, ажал хэрэгтэнь ямар тиимэ гайхамаар онсо шэнжэ шанар үгы гэжэ һанамаар. Теэд суг хүдэлдэг залуу һаалишадые тэрэ нэгэ жэгтэйхэн онол аргаар ажалдань зоригжуулжа шададаг, али болохо юумэндэнь аятай зохид туһаламжа, нүлөө үзүүлдэг байха юм. Дулма Жамбаловна өөрынгөө үнэн сэхэ ажал хэрэгээр республикын габьяата малшанай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн домогтой. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг Бэрхэ-Дабаанай һүнэй фермэ Сэлэнгэ нютагаймнай һаалишадай мүрысөөндэ хододоо шалгаржа, түрүү һууринуудай нэгые эзэлһэн лэ байха. Бэрхэ-Дабаанай малшадай фермэдэ КПСС-эй Сэлэнгын райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар үгтэһэниинь мүн лэ дэмы бэшэ гэжэ һанагдамаар.

Өөрынгөө заабаришан-хүмүүжүүлэгшэ Дулма Жамбаловнае юун дээрэһээ тиимэ ехээр хүндэлдэг байнабта гэжэ залуу һаалишан Мария Цырендоржиеваһаа һонирхоходомнай, тэрэ нигэжэ согтойхоноор харюусаа һэн: «Үнэн зүрхэнһөө хүндэ найдадаг, абари зангаар ехэл аятай хүн даа. Дунда һургуулиһаа һүнэй фермэ дээрэ ерээд хүдэлжэ эхилхэдэмнай Дулма Жамбаловна намайе һаалишанай мэргэжэлдэ һургажа эхилээ һэн. Ажалдаа урагшагүйдөө һаашни, шамайе зэмэлжэ гэмэрхэгүй, харин урин дулаан үгөөрөө һанал бодолыешни заһаад, зоригыешни бадаруулаад табиха. Тиигээд шамда эрилтэшье табижа шадаха, бэрхэшье, шангашье, үнэн сэхэ, дэлгэр сэдьхэлтэй гээд һанагшаб».

Алишье талаараа иимэ бэрхэ, шадамар, үнэн сэхэ хүнүүдтэ (Юрөөгэй ажахыда) залуу ажалшаниие һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэг даалгагдадаг байһаниинь һайшаалтай.

Колхоз болон Юрөөгэй дунда һургуули ахалагша классайхидые өөрэдынгөө нютагай ёһотойл эзэд болгохо тушаа һаналаа ехээр табидаг. Энэ хэрэгтэнь колхозой коммунистнууд — андэхи һургуулиин ёһотойл нүхэд, бага бэшэ туһаламжа үзүүлдэг. Тус һургуулиин һурагшад КПСС-эй XXV съездын делегат, Социалис Ажалай Герой. колхозой түрүүлэгшэ Ж. Б. Ванкеевэй, Ленинэй болон Октябриин Революциин, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудтай, республикын суута хонишон Бутыд Банзаракцасвагай, республикын габьяата механизаторнууд Михаил Ковалевский. Доржо Сампилов, Доржо Жапов болон бусадай удха түгэлдэр хөөрөөнүүдые һонирхон шагнадаг юм.

—Заабаришан-хүмүүжүүлэгшэдэ абьяас шадабари заатагүй хэрэгтэй гээшэ ааб даа,—гээд бидэнэр Жамсо Бальжинимаевичһаа һурахадамнай, тэрэ нигэжэ харюусаба:

— Заабаришан хүнэй эгээл сэнтэй юумэн гэхэдэ, залуу зондо хандажа шадаха шадабари болоно.

Нүхэр Ванкеевэй нигэжэ хэлэхэншье зүбтэй. Юрөөгэй колхозой залуу механизаторнууд М. Галсанов. В. Буерачный, В. Цыдендамбаев гэгшэдэй заабаришан-хүмүүжүүлэгшэд тухайгаа магтаалтай, һайн һайхан үгэнүүдые хэлэхыень олон дахин дуулаа һэм. Энэ жэлдэ Талын-Булагай таряалангай ургаса хураалгада Ковалевскитанай гэр бүлэ хабаадана. Михаил Иванович өөрынгөө ехэ хүбүүн Юрий, бага хүбүүн Александртай мүнөө таряа хураалга дээрэ эсэшэ сусашагүй ажаллажа байна. Юрий Александр хоёр гүлмэр залуухан байхаһаа хойшо эсэгынгээ мэргэжэлээр һонирходог бэлэй. Байн байтараа, томо болоходоо, эдэнэр эсэгэтээ хамта үбһэ, таряа хураалгада хабаададаг болобо. Хүбүүдэйнгээ газар таряаланда дуратай, нютагтаа ажаллаха зоригтой байхадань эсэгэнь сэдьхэлһээ баясадаг. Нёдондо жэлдэ 8200 центнер таряа сохиһон Юрий хүбүүень колхозой хамтын суглаан дээрэ түрүүлэгшын магтан хэлэхэдэ, Михаил Иванович сэдьхэлээ хүдэлгэн һуугаа бэлэй.

Өөрынгөө хүбүүдэй таряашанай ажалда башаран, батажажа, дүй дүршэл, арга шадабаритай боложе ябахадань эсэгэнь «минии һургаал заабари дэмы хосороогүй байна даа» гэжэ сэдьхэлээ баясан ябана ха юм. Өөрынгөөл хүбүүдтэ адли хүсэ шадалаар дүүрэн, залуу таряашадай алишье талаараа ургажа. хүгжэжэ ябахада, Юрөөгэй суута механизатор Ковалевский һанал сэдьхэлээ ханан, тэдэнэртэ али болохо амжалта юрөөжэ ябадаг юм гээ һаа, һайрхалта болохогүй.

«Эрдэм» колхозой Дэбээнэй һаалиин фермэдэ олохон залуушуул ажаллана. Үбэр-Зөөхэйн дунда һургуули дүүргэһэн Дарима Александрова, Наталья Гармажапова, Лидия Чагдурова, Цыпилма Машиева гэгшэд үнгэрэгшэ жэлэй намарай ольбоной унажа байхада, эндэ ажаллахаар ерэһэн юм. Колхозой партийна комитет Ленинэй орденой, Ажалай Улаан Тугай орденуудтай, Буряадай АССР-эй габьяата малшан Ашагта Дугаржаповна Цыбендоржиевае залуушуулай заабаришан - хүмүүжүүлэгшээр томилһон байгаа. Нүхэр Цыбендоржиева аяар гушан гаран жэлэй туршада энэ фермэдэ һаалишанаар ажаллана. Энэ хугасаа соо тэрэ хэды олон залуушуулые һаалишанай мэргэжэлдэ һургажа, ёһотой совет эрхэтэниие хүмүүжүүлжэ, уужам харгыда табяа гээшэб!

— Заабаришан-хүмүүжүүлэгшэ байха гээшэ үгаа нарин, орёо бэрхэ хэрэг, — гээд Ашагта Дугаржаповна хөөрэнэ.—Заримдаа һургажа, хүмүүжүүлжэ ябаһан залуу нүхэрэйнгөө алдуу эндүү гаргаа һаань, урмаа хухархаш. Теэд шэбшээд үзэхэдөө, нигэжэ болохогүй ха юм даа гээд мэдэрхэш. Бишье залуу бага ябаа һэм, тэрэ гүлмэр наһандаа аха нүхэдэйнгөө захяа заабаряар, ашата туһаламжаар ажалай хатуу шэрүүниие дабажа, ажабайдалай орьёл үндэр өөдэ абирһанаа уяран һанахаш.

Иимэ бэрхэ заабаришан-хүмүүжүүлэгшэд Сэлэнгын аймагта олон юм. Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон-зуутан, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Жамбал Санжиев, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто комбайнер Базар Лудупов, Химнын совхозой солото кукурузашан Бимба Жамбалов, хонишон Радна Раднажапов, Сэлэнгын совхозой бэрхэ малшан Анатолий Акулов, коммунист Дондок Дашиев. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хуушанай луговодууд, Герасимовай шангай лауреадууд Шайми Ахметханов, Шарап Жугдуржапов, хонишон Шарап Бальчинов болон бусад заабаришан - хүмүүжүүлэгшын хүндэтэ уялгые һайнаар дүүргэжэ, олон зоной урма баярта хүртэжэ ябана.

Үнэн дээрээ ажалай уг залгамжалха, тэрэнэй эгээл аша туһатай хэрэгые олондо нэбтэрүүлхэ гээшэ партиин XXV съездын табиһан зорилгонуудай нэгэн болоно. «Эрхые һуранхаар, бэрхые һура» гэһэн сэсэн үгэ арад зоной дунда мэдээжэ. Мүнөө сагта ургажа ябаһан үетэн — залуушуулые, хүбүүд, басагадые ажалда һургаха гээшэ эгээл һайн һайхан хэрэгүүдэй нэгэн болоно.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

ХҮГЖЭЛТЫН АЛХАМАА

УЛААН-ҮДЫН ТЭЦ-эй 40 ЖЭЛ

Арадай ажахые түргэн хурданаар хүгжөөхэ, техническэ дэбжэлтэ туйлаха хэрэгтэ электроэнергетикэ ехэ удха шанартай.

Улаан-Үдын Теплоэлектроцентралиин арадай ажахыда алба хэжэ эхилһэнһээнь хойшо 40 жэл болобо. 1936 оной октябриин 6-най үдэр электрын хүсэнэй түрүүшын киловатт-час үйлэдбэрилэгдөө һэн. Мүнөө ТЭЦ Сибириин нэгэдхэмэл энергосистемэтэй холбогдожо, олон һалбарита арадай ажахые электрын элшэ хүсөөр, Улаан-Үдын промышленна предприятинуудые болон гэр байрануудые халуун уһаар, ууралаар хангажа байна.

Ажамидаралта электрын элшэ дамжуулдаг утаһанууд Улаан-Үдыемнай хойшо урагшань, баруулжа зүүлжэнь холбонхой. Эдэ утаһанууд Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадта, зүүлжээ зурын Петровск-Забайкальскиин завод хүрэнэ.

ТЭЦ һара бүхэндэ 100 миллион киловатт-час электрын элшэ үйлэдбэрилдэг болоо. Ганса һүүлэй табан жэлдэ үйлэдбэрилгэ 30 процентээр, халуун уһа, уурал гаргалга 50 процентээр дээшэлүүлһэн байна. Халуун уһа, уурал дамжуулдаг хоолойнуудай тоо улам олошоржо байнхай. 170 километр утатай соргонууд промышленна, культурно-ажаһуудалай, хүүгэдэй эмхи зургаануудта, хамта дээрээ 2080 предприяти, организацинуудта халуун уһа, уурал дамжуулжа байна.

323 грамм. Нэгэ киловатт-час электрын элшэ үйлэдбэрилхын тула эды зэргын түлишэ галдагдадаг байна. Теплоэлектроцентралиин хүдэлжэ эхилһэнһээ хойшо иимэ амжалта һаяхан туйлагдаа.

Хэрбээ 1966 ондо нэгэ киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхын тула 555,8 грамм түлишэ галдагдадаг һаа, мүнөө тэрэнэй 232,2 граммынь алмагдана. Энэ арьбалалтын хэр зэргэ ехэ, ашаг ехэтэй байһые харуулхын тула иимэ тоо, баримта дурдамаар. ТЭЦ-эй 1966 онһоо алмаһан түлишэ хэрэглээ һаань, тэрэ намарүбэлэй үедэ хоёр һара соо таһалгаряагүйгөөр хүдэлжэ, электрын элшэ үйлэдбэрилхэ байна. Улаан-Үдын энергетигүүд иимэ ехэ алмалта туйлахын тула ехэ оролдолго гаргаа.

Турбина, котелнуудай хүдэлмэриин гурим һүүлэй арбан жэлэй туршада үндэһөөрөө хубилаа. Тиигэжэ уһа халааха гурим ондоо болгогдоһон, турбогенераторнуудые ашаглалга хубилгагдаһан байна. Бүхы түхеэрэлгэнүүд автомат аргаар хангагдаа.

ТЭЦ-эй хүдэлмэриин гурим өөрын онсо илгаатай. Шэмэрүүн, хүйтэн уларилтай Байгал шадархи байгаалиин эрхэ байдалда хүдэлгэгдэдэг агрегадуудай гурим жэлэй, сүүдхын уларилһаа дулдыдадаг. Тиимэһээ эндэхи хүдэлмэрилэгшэд энергетическэ орёо комплексые һаадгүйгөөр хүдэлгэхын тула мэргэжэл шадабаряа гаргажа байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ТЭЦ-эй түрүү энергетигүүл (зүүн гарһаа) котельнэ цехэй халаанай мастер, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Лаврин, ажалай ве[...] «Хүндэлэлэй Тэмдэг» [...] ноор шагнагдаһан [...] Тимофеевич Наумов, [...] тромонтер Эдуард Бор[...]

Машинна залай пу[...] дэргэдэ.

П. БУРМАКИН[...]
фототек[...]

ПАРТАДА ҺУУБА

«Теплоприбор» заводой партийна организациин секретарь В. И. ТОЛОМАНЕНКО:

Партийна, комсомолой политическэ һуралсалда яһала бэлдэһэн байнабди. Һуралсалда хэрэглэгдэхэ хамһабариин зүйлнүүд, ном болоод бусад бии юм. Иигэжэ октябриин 1-дэ бүхы һургуулинуудта хэшээлнүүд эхилбэ. Хамтадаа 300 гаран хүн политическэ, экономическа эрдэмээ, ажалайнгаа мэргэжэл дээшэлүүлхэеэ партада һууба.

Партийна һуралсалай эхин шатын нэгэ, дунда шатын нэгэ һургуулинуудта 22—22 хүн һуралсана. Экономикын эрдэм шудалха хоёр: нэгэдэхи, хоёрдохи жэлэй һургуулинуудта 47 хүн һуралсана. Эдэ һургуулинуудта үйлэдбэриин экономикын ба ударидалгын үндэһэ һуури үзэнэ. Заводой тоололгомэдээсэлэй түбэй бүлэгые даагша Н. И. Трифонова, энэ бүлэгые даагшын орлогшо Г. М. Белова гэгшэд эндэ пропагандистаар томилогдоо. Түрүүшын хэшээл эндэ һониноор үнгэрөө.

Заводой табяад комсомолшууд болон залуушуул хоёр һургуулида һуралсана.

Зуун табяад хүдэлмэришэд коммунис ажалай һургуулинуудта һуралсана. Программын ёһоор бүхы [...] гуулинуудта партиин [...] съездын материал[...] шудалжа эхилээ. Манай [...] водто марксизм-ленин[...] үдэшын университедэй [...] лиал нээгдэнхэй, хоёр[...] жэлээ хүдэлхэнь. Мэрг[...] тэд, мастернууд, технолог[...] инженернүүд, экономист[...] хамтадаа 40 хүн һур[...] Байгша оной октябриин [...] хэшээлынь мүн лэ эхи[...] Багшанарай институдай [...] цент Г. Б. Батоев, пар[...] обкомой лектор Г. В. К[...] рев эндэ лекцинүүдые [...] ба.

МҮРЫСӨӨНДЭ ШАЛГАРАГШАД

Түмэр замай Улаан-Үдын вокзалай коллектив тоогоороо олон бэшэшье һаа. пассажирнуудые хангаха ехэ хүдэлмэри хэдэг гээшэ. Түмэр замаар ябадаг пассажирнуудай тоо жэл бүхэндэ олошорно. Харин вокзалай хүдэлмэрилэгшэдэй тоо хуушан зандаа байбашье пассажирнуудые хангалга һайжаржа байһаар.

Энэ жэлэй эхинһээ хойшо 30 мянга шахуу хүниие холын аян замда үдэшөө. Мүн республика соогоо, Эрхүүгэй, Шэтын областьдо ябаһан 60 мянган, пригородно поездоор ерэһэн 30 мянган пассажирнуудые хангаа.

Вокзалай хүдэлмэрилэгшэд холын аян замда аяншалха хүнүүдтэ эртээнһээ билет абаха арга олгоно. Тэдэнэр поездын ерэхэ сагһаа 2—3 сүүдхэ урид билет худалдана, олон хүнүүдтэ гэртэнь билет хүргэгдэһэн байна.

Нэгэ станци хүрөөд, ондоо поездэдо һуужа, саашанхи аян замаа үргэлжэлүүлхэ хүнүүдтэ плацкарт үгтэдэг болоо. Жэшээлхэдэ, Сочи ошохо һаа, урдань Москва хүрэтэр плацкарт-билет наймаалагдагша бэлэй. Москваһаа Сочи хүрэхэ плацкарт абахын тула бүхэли үдэрөө, заримдаа бүришье ехэ сагаа һалгадаг, ээлжээндэ байжа сүхэрдэг һэн. Мүнөө Сочи хүрэхэ плацкарт сэхэ Улаан-Үдэ вокзалай кассаһаа абажа болохо.

Мүн гэдэргээ бусаха билет худалдагдана. Ямар һарын ямар үдэртэ гэдэргээ гараха билет эртээнһээ абажа болохо юм. Иимэ хангалга пассажирнуудта аятай.

Энэ оролдолгонь [...] рөөр сэгнэгдэнэ. Во[кзалай] коллектив Зүүн-Сибир[...] түмэр замай отделени[...] роо нэгэнтэ бэшэ түрүү [...] ри эзэлһэн байна. [...] лэй 2-дохи кварталай [...] дүнгүүдээр түмэр замай [...] делениин болон дорпр[...] жой дамжуулгын Ул[аан] Тугта ба 1-дэхи мүнгэн [...] да хүртөө һэн. Август [...] рын дүнгөөр отделени[...] сад вокзалнуудай дунда [...] гарба.

М. СОЛОМЕННЫ[...]

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ һуралсал

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛБЭ

Октябриин 1. ЛВРЗ-гэй уһаар ба дулаагаар хангадаг цех. Халаанай дүүрэһэн саг, 4 час 45 минута.

Бидэ энэ цехэй хүдэлмэришэдэн политическэ эхин шатын һургуулиин 1976—1977 онуудай һуралсалай жэлэй түрүүшын хэшээлдэ ерээд байнабди. Тус һургуулиин шагнагшад (15 хүн бултадаа сугларанхай, эдэнэй 11-ниинь коммунистнар) хоёрдохи жэлээ партиин түүхэ шудална. Энэ цехэй начальник Б. Т. Николаев һургуулиин пропагандист юм. Нүхэр Николаев дүй дүршэлтэй, бэрхэ пропагандист. Тэрэ аяар 20 жэл шахуу иимэ нийтэ даалгабари тус цехтэ дүүргэжэ ябана.

Эмхидхэлэй асуудалнууд шиидхэгдэжэ, Борис Тимофеевич иимэ үгэнүүдээр хэшээлээ эхилбэ: «Энэ байгша он арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэл — КПСС-эй XXV съездын болоһон жэл. Эхэ ороноймнай хизаар болон областьнууд таряа тушаалгаар абаһан дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгынгаа тоосоогоор гүрэндэ ороохо худалдана. Үйлэдбэриин түрүүшүүл жэлэй түсэб дүүргэнэ. Иимэ оршон байдалда энэ һуралсалай жэл захалгаһаа «КПСС-эй XXV съездын зохилдуулан партийна һуралсалай зорилгонууд тухай» гэһэн тогтоол партимнай баталан абаһан байна. Энээн соо партийна һуралсалай мүнөө үеын шухала зорилгонууд тодорхойлогдонхой. Эдэ зорилгонууд совет хүн, хүдэлмэришэн бүхэндэ сэхэ хабаатай. Иимэ боложо ерэхэлээрээ, манайшье һургуулиин шагнагшад, таанад, партиин съездын материалнуудые хүсэд дүүрэнээр ойлгожо, хадуужа абаха болонот». В. Т. Николаев оршолой эдэ үгэнүүдые хэлэжэ дүүргээд, нёдондо үзэһэн һүүлшын темын удхые һурагшадта нэгэ хэды үгөөр хөөрэжэ һануулна. Мүнөөдэр 9-дэхи темэ: «Парти арадай ажахые һэргээн бодхоохын түлөө тэмсэлдэ (1921—1925 онууд)»,— гэжэ пропагандист үргэлжэлүүлнэ.

Һургуулиин шагнагшадай олонхидынь коммунистнар, хүдэлмэришэд юм. Эдэнэрэй дунда үбгэ һамган хоёр Киселевтон бии. Коммунист Н. Н. Киселев 1947 онһоо хойшо заводто ажаллана. Николай Никитич коммунис ажалай ударник, 1974, 1975 онуудай «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгүүдээр шагнагданхай. Тиимэһээ тэрэнэй дүрэ-зураг заводой Хүндэлэлэй самбарта һүүлэй хэдэн жэлэй туршада үлгөөтэй. Харин Александра Николаевна нүхэрһөө үлэнгүй, һайнаар ажаллаһаар ороолдог. Тэрэ баһа коммунис ажалай ударник, Ленинэй партиин гэшүүн юм. Тиихэдэ залуу коммунист Климов мүн энэ һургуулиин шагнагша юм. Тэрэ 1974 оной һүүлдэ бригадираар томилогдоо һэн. Бригадань ходо түсэбөө дүүргэдэг. Һайн, бэрхэ бригадир боложо байна гэжэ Б. Т. Николаев омогорхон залуу хүн тухай хөөрөө һэн. Коммунист Климов гурбадахи жэлээ Борис Тимофеевичэй ябуулдаг һургуулида эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлнэ. Һургуулиин шагнагша бүхэн тухай сэдьхэлэй дулаан үгэнүүдые хэлэжэ боломоор.

Хэшээл үргэлжэлһөөр. «Түрэл партимнай граждан дайнай һүүлээр арадай ажахые һэргээн бодхоохо хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлээ, — гэжэ пропагандист хөөрэнэ. — Тиихэдэ тэрэ хатуу сагай шухала асуудалнуудые шиидхэхын тула партиин X съезд 1921 ондо болоо һэн. Энэ съезд дайнай үедэ бэшэ. харин амгалан тайбан байдалай сагта үнгэржэ байна гэжэ эндэ тэмдэглэгдэһэн байха юм...».

Б. Т. Николаев хөөрэнэ, зарим һурагшад бэшэнэ, нүгөөдүүлынь хөөрөөень анхаралтайгаар шагнаад һууна. Тиигэжэ пропагандист хөөрөөнэйнгөө түгэсхэлдэ зайн галаар хүдэлгэгдэдэг фильмфоскопоор 1921—1925 онуудай байдалда зорюулагдаһан диафильм һурагшадтаа харуулба. Диафильм өөрынь хөөрэһэн үгэнүүдэй удха нэмээнэ. Тиимэһээ энэ ушар шагнагшадай мүнөөдэр үзэһэн темээ хадуун абалгада ехэ туһатай байба гэжэ һанаа һэм. Диафильмын һүүлээр тобшолол хэгдэжэ, түрүүшын хэшээл дүүрээ һэн.

Д-Р. ДАМБАЕВ.
манай корр.

Манай корреспондент С. Балдуевай фото-зурагууд дээрэ ЛВРЗ-гэй политическэ эхин шатын һургуулиин пропагандист Б. Т. Николаев; Борис Тимофеевичэй ябуулдаг һургуулиин шагнагшад байгша оной һуралсалай жэлэй түрүүшынгээ хэшээлдэ.

УЛАСХООРОНДЫН ШАХАРДУ[...]

Түгшүүрилтэ байдалай һуларалга ба ангиин тэмсэл хадаа капитализмһаа социализмда дамжан оролгын үедэхи ниитын хүгжэлтын хоёр ондоо талань болоно. Нэгэдэхинь — уласхоорондын харилсаанай хүгжэлтын эрилтэнүүдые, хоёрдохинь— шухалын шухала зорилгонуудаа шиидхэхын түлөө. обществоёо социальна талаарнь шэнэдхэн хубилгахын түлөө тэмсэжэ байгаа хүдэлмэришэн ангиин, ажалшадай эрилтэнүүдые элирхэйлнэ.

Түгшүүрилтэ байдалай һуларалга уласхоорондын харилсаанда гүн ехэ хубилалтануудые үүсхэнэ. Гэхын дашарамда, иимэ ойлгомжодо хабаатай суртал бодолой талаар хурса тэмсэл саг үргэлжэ орьёлно.

Тиин буржуазна суртал баримталагшад, политическэ ажал ябуулагшад уласхоорондын байдалдахи түгшүүрилэй һуларалгые олон янзаар тайлбарилдаг байна. Нэгэ зариманиинь — коммунизмда харша үзэл номногшод, «хүйтэн дай» жүрөөдэгшэд — түгшүүрилтэ байдалай һуларалгые хооһон һанаан, өөрыгөө мэхэлһэн ябадал мүн гээд нэрлэнэ. Нүгөөдүүлынь — мүнөө эдэнэр олонхинь байна — түгшүүрилтэ байдалай һуларалгые мэдэрбэшье. тэрэниие ангиин тэмсэлдэ зүрюу харшаар шэглүүлнэ. Гүрэнэй эрхын талаар, мэдээжэ американ мэргэжэлтэ Р. Розенкранс хэлэхэдээ, түгшүүрилтэ байдалай һуларалга «Россиин революционно политикада улам ойртожо байна» гэһэншүү удхатай гээд баталан номноно. Түгшүүрилтэ байдалай һуларалгые тэрэ үеын социальна оршон байдалтай, дэлхэйн хоёр ёһо гуримай хоорондын нүлөөнэй хубааралгатай, тэдэнэй ойртолготой, ангиин тэмсэлэй «зогсолготой» адлидхан жэшэнэ.

Амгалан ёһоор зэргэлэн оршолго революционно хүдэлөөндэ зүришэнэ, ажалшадай ашаг туһынгаа түлөө тэмсэлдэ һаад ушаруулна, капиталис байгуулалтын хүсэ нүлөөе бэхижүүлнэ гэһэншүүгээр тэрэ жэжэ буржуазна революционаризмын теоретигүүд баталан мэдүүлдэг. Харин маоистнууд үшөө ехээр хазагайруулдаг. Түгшүүрилтэ байдалай һуларалгын таһалдал — тэдэнэй баримталдаг гадаадын хорото балмад политикын хүбинь болоно. Л. И. Брежнев энэ асуудалай гол ушар удхые тайлбарилхадаа: «Ангиин тэмсэлэй ёһо гуримуудые түгшүүрилтэ байдалай һуларалга яашье болюулхагүй, болюулжа гү, али хубилгажа шэдахагүй» гэжэ КПСС-эй XXV съезд дээрэ тусхайлан заагаа һэн.

Хүдэлмэришэн ангиин хүсэл бодол ба зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлжэ байгша социализмын мандалга бүхы оронуудта революционно нүлөө үзүүлнэ. Гэхэ зуура, капитализм тэмсэлгүйгөөр зүндөө һүнэхэгүй. Хараа бодолыень үмэглэн хамгаалдаг хүсэнүүд тэрэниие дэмжэнэ. Хоёр ондоо баялуулалта мүнөө сагай эбсэшэгүй хоёр хубиин — социализмын ба капитализмын хоорондохи зүрилдөөн болон үзэгдэнэ.

Эдэнэй хоорондохи тулалдаанудай арга хэрэгсэлнүүдһээ дайн дажарые, зүришэлдөөе, хүсэ хэрэглэлгэ гү, али хэрэглэхээр забдадаг ябадалые зайсуулха гэһэн лэ зорилго тусхайлан табигдана.

Түгшүүрилтэ байдал һуларбал, капиталис оронуудтахи ангиин тэмсэл зогсохо, социальна болон национальна сүлөөрэлгын революцинууд бууран һуларха гээ һаа, уймар ябадал болохо.

Амгалан ёһоор зэргэ оршохо политика, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалай һуларалга «хүдэлмэришэн ангиин ба бүхы демократическа хүсэнүүдэй тэмсэлые хүгжөөхэ, арад бүхэнэй саашанхи хүгжэлтын замые дуран соогоо шэлэн абаха, монополинуудай зонхилэ[...] эсэргүү, социализмын [...] тэмсэхэдэ эгээн тааруу[...] боломжонуудые олгоно[...]жэ Европын 29 комм[унис ба] хүдэлмэришэнэй парт[иину]дай конференциин [...] лохо документнүүд [...] онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Революцинуудай [...] байһаниинь капитали[...] хүгжэлтөөр: ангинууда[й] сэшэгүй тэмсэлээр [...] хойлогдоно. Тиимэһээ [...] нэгэн орон дотор [...] лизм мүнхэрхэ [...] дуулга хэншье үгэжэ [...] хагүй. «...Революци [...] лаар хэгдэдэггүй, хари[н] түмэнэй дураа [...] туйлдаа хүрэжэ [...] дэнь, илан мандада[г] (В. И. Ленин. Зохё[олнуу]дай түгэс суглуу[лгын] 35-дахи том. 117-дохи [...]

Харин түгшүүрилтэ [бай]далай һуларһанһаа у[...] лан, ангиин ба национ[...] сүлөөрэлгын тэмсэлдэ [...] ла гадаадын таарамжат[...] шон байдал бии болоно. [Түг]шүүрилтэ байдал һ[...] даа, бусад оронуудай [...] дын хэрэгүүдтэ империа[лиз]мын хамааралгые, [...] волюци ондоо тээһээ [...] гые бэрхэтэй болгоно. [...] мунис аюул гэдэгые ре[...] ционно хүдэлөөндэ [...] тэмсэлдээ хархис [...]

...ҮГЖЭЛТЫН АЛХАМААР

...ЛААН-ҮДЫН ТЭЦ-эй 40 ЖЭЛ

...жэлэй саада тээ тепло-...нтралиин унтарша-...шын гал носоог-... мүнөөдэр дурдажа, ...габьяа тухайнь маг-...үгэнүүдые хэлэхээр ...ргэжэ үргэдхэгдэжэ... Тэрэнэй үндэһэ һуу-...байһан энергетигүүд ... Колесов (түрүүшын ...) Т. П. Лаврик ... түрүүшын маши-..., инженер В. А. Дро-... шудууша дархан Р. П. ... болон бусад олон ...рилэгшэд түрүүшын ... хүдэлгөө бэлэй. Тэ-... түрүүшын олон бэрхэ-... дабан гараа, түрүүшын ...аар баясаа.

...эй ажал хэрэг үргэл-...лэгдэжэ байһаар. ТЭЦ-...ээлжэ эхилһэн түрүү-... жэлнүүдтэ 24 мянган ...т-час электрын хүсэн ...үйлэдбэрилэгдөө. Мүнөө энэ хүсэ шадалынь аяар долоо дахин ехэ болгогдобо.

ТЭЦ-эй коллектив 1963 ондо коммунис ажалай коллектив гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Хүгжэлтын алхамаар урагшаа дабшажа ябаһан Улаан-Үдымнай энергетигүүд Байгал шадархи энергетигүүдэй дундаһаа эгээл түрүүлэн ажалай ехэ амжалта туйлажа, 1975 ондо нэгэ миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилһэн байна.

Энергетигүүд социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ жагсан ябана. Тэдэнэр нэгэнтэ бэшэ Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараад, СССР-эй энергетикын ба электрификациин министерствын болон энергетигүүдэй профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн юм.

Дүшэн жэлэй дабаа дабажа ябаа коллектив арбадахи табан жэлдэ шэнэ амжалта туйлаха зорилготой. Тэдэнэр арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ эрхимээр ажаллахын тула энергетическэ орёо түхеэрэлгэез намар-үбэлэй хаһада һайнаар бэлдээ. Жэлэй эхинһээ бүхы түхеэрэлгэнүүдээ зүбөөр ашаглажа, ехэ электрын хүсэ, уурал ба халуун уһа үйлэдбэрилхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ байна.

Жэлэй юһэн һарын туршада түсэбһөө гадуур 7 миллион киловатт-час электрын элшэ үйлэдбэрилэгдөө. 500 тонно түлишэ алмагдаа.

Энергетигүүд 40 жэлэйнгээ ойе ажалай бэлэгтэйгээр угтабад. Тэдэнэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үрэ дүн гаргагдаа. Химическэ цехэй коллектив эндэ түрүүлжэ гараба. Мастер С. Смирновой даадаг участок, Д. Лавринай даадаг халаан мастерска участок. халаануудай дундаһаа түрүү һуури эзэлжэ. ТЭЦ-эй 40 жэлэй ойн нэрэмжэтэ коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртөө.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: халаанай инженер Д. Шухов, техник Г. Хребтова ажалдаа.

Түрүүшын энергетигүүд: машинистнүүд М. Г. Болухатый, П. К. Сарайкин, С. Т. Агарков, мотористка М. Н. Крупенникова, слесарьнүүд Г. А. Таран, машинист А. П. Ровенских.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

ЗАСАГАЙ ДЭЭДЫН ЗУРГААНДА

ХАРГЫ БАРИЛГАДА ҺУЛААР ХАБААДАНА

«Харгы барилга ба заһалгада колхоз, совхозуудай, промышленна, транспортна, барилгын предприятинуудай болон ажахын организацинуудай хабаадаха тухай» РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1959 оной апрелиин Указ дүүргэхэ хэрэгтэ промышленна, барилгын болон автотранспортна зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд журамгүй ябадал үзүүлнэ гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ. 1976 оной долоон һарын туршада харгы дээрэ хэгдэхэ хүдэлмэридэ предприяти болон организацинуудһаа орохо мүнгэнэй жэлэй түсэб миил 46 процент дүүрээ, өөһэдынгөө хүсөөр тэдэнэр тон бага хүдэлмэри хэнэ.

Зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд харгы бариха хүдэлмэридэ хабаадахаяа арсана, энэ хэрэгтэ үгэхэ мүнгэез саг болзортонь оруулнагүй. Харгы бариха, заһаха хэрэгтэ энэ жэлэй мүнгэ оруулхаһаа байтагай, урда жэлэйнгэйшье үри түлөөгүй предприятинууд бии. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын завод 662 мянган түхэриг, мяханай промышленностиин нэгэдэл 487 мянган түхэриг, Улаан-Үдын «Теплоприбор» завод 34 мянган түхэриг нёдондо жэлэйнгээ үри түлөөгүй.

1976 ондо харгы дээрэ хэхэ хүдэлмэриингөө түсэб муугаар дүүргэжэ байһан предприяти, организацинууд олон. Тэдэнэй тоодо «Сельхозтехникын» нэгэдэл, «Забайкаллес», «Бурятэнерго». Буряадай барилгын управлени оролсоно.

Аймагай Советүүдэй зарим гүйсэдкомууд предприяти, организацинуудые харгын хүдэлмэридэ хабаадуулха талаар бодото хэмжээнүүдые абанагүй. Тэрээнһээ боложо харгы дээрэ хэгдэхэ хүдэлмэридэ орохо мүнгэнэй түсэб Хойто-Байгалай аймагта 7,3 процент, Баунтын аймагта 14,3 процент, Хурамхаанай аймагта 24,5 процент, Кабанскын аймагта 38,4 процент дүүрэө.

Харгы бариха, заһаха талаар хараалагдаһан 1976 оной 9 һарын түсэб байгша оной октябриин 15 болотор заабол дүүргэхыень министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, предприяти, организаци бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэдые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгалба.

ЗАМАЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

ЭРДЭМТЭДЭЙ ГУРБАДАХИ ХУРАЛДААН

(Түгэсхэл. Эхиниинь октябриин 5-най номерто).

«МОНГОЛ ХЭЛЭ ЗОХЕОЛ, искусство» гэжэ секциин хүдэлмэридэ Монгол, СССР, ГДР, Венгри, Польша, Япон, США, Франци болон бусад оронуудай түлөөлэгшэд хабаадаһан, тэрэ тоодо дэлхэйдэ мэдээжэ болоһон Монголой эрдэмтэ-академигууд Ш. Лувсанвандан, Б. Ринчен, гэшүүн-корреспондент, проф. А. Лувсандэндэв, хэлэ бэшэгэй докторнууд С. Галсан, Чой. Лувсанжав, С. Лувсанвандан, мүн Советскэ Союзай элитэ монголшо, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор, проф. Г. Д. Санжеев, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй докторнууд В. М. Солнцев, М. В. Софронов, Н. О. Шаракшинова, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидадууд И. К. Илишкин, Л. А. Дарбеева, К. Н. Яцковская, С. Ю. Нехлюдов, манай Буряадай республикын түлөөлэгшэд, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидадууд К. М. Герасимова, Ц. Б. Будаев болон бусад, мүн хариин оронуудһаа проф. С. Калужинский (Польшо), доктор Х. П. Фийце (ГДР), хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Д. Кара (Венгри), Японой профессорнууд Г. Абемацу, К. Танака, Ш. Озава болон бусад, тэрэшэлэн проф. К. Сагастер, В. Хайссиг (ФРГ), доктор Р. Амайон (Франци) болон бусад эрдэмтэд конгрессэй ажалда хабаадажа, монгол угсаатанай хэлэнүүд болон литература, аман зохёол болон искусствоор элидхэлнүүдые табиһан байна.

МОНГОЛОЙ ЭРТЭ УРДЫН бэшэгэй хэлэнүүд тухай асуудал конгресстэ хабаадагшадые һонирхуулаа. Монголшо эрдэмтэдэй тодорхойлһонай ёһоор, монголой элинсэг хулинсагта тоологдохо табгаачууд болон сяньби гэжэ угсаатанай дунда бүри манай эрын V зуунһаа эхилэн, үзэг бэшэг дэлгэрһэн байжа, тэрэ үеһөө эды тэдыхэн бэшэг номой үртэһэн олдоһон байха юм. Тэрэнһээ хойшо кидань гэжэ нэрэтэй зоной үзэг бэшэг, хэлэнһээ уг залгамжалан хуушан монгол хэлэн бии боложо, тэрэнэй памятнигууд XIII зуунһаа эхилэн, элбэгээр олдоһон байдаг. Нигэжэ мянгаад гаран жэл үргэлжэлһэн монгол бэшэгэй түүхые эхин үе, дунда ба шэнэ үе гэхэ мэтээр яажа хубаарилха ёһотойб гэһэн асуудалаар эрдэмтэд һанамжаяа андалдаа. Мүн дунда үеын бэшэгэй хэлэнэй үгэнүүд болон абянууд тухай хэдэн элидхэлнүүд табигдаа.

Тэрэшэлэн мүнөө үеын монгол хэлэнэй хүгжэлтэ эрдэмтэдэй анхаралые ехээр татаба. Мүнөө Монголдо литературна хэлэнэй терминологёор ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ, олон шэнэ терминүүд бии болгогдожо, һуури байраяа олоод, үргэн арад зоной дунда дэлгэрэнхэй гэжэ тэмдэглэгдээ. Гэхэтэй хамта бүри эртүүр бии болгогдоһон зарим терминүүд олон үгэһөө бүридэдэг, ута унжагар байна гээ. Жэшээнь, «республика» гэһэн ойлгосо бүгд найрамдах улас гэжэ гурбан үгөөр гаргагдадаг байна.

Монгол, буряад, хальмаг литературна хэлэнүүдые зэргэсүүлжэ, тэдэнэй үгын һан, абянууд, бэшэгэй дүрим болон нютаг хэлэнүүд тухай хэдэн элидхэлнүүд шагнагдаа. Совет эрдэмтэд проф. Г. Д. Санжеев, Л. Л. Дарбеева, И. Д. Бураев, Ц. Б. Будаев болон бусад энэ талаар хэдэн һонин элидхэл табяа.

ХЭЛЭ БЭШЭГЭЙ асуудалнуудһаа гадна, тус секци дээрэ уран һайханай литература болон аман зохёолоор 14 элидхэл, искусствын асуудалнуудаар 5 элидхэл шагнагдаһан байна. Мүнөөнэй монгол уран зохёолдо интернационализмын үргэнөөр һууринжажа байһан тухай, тэрэнэй удха шанарайнь саашадаа бүри эршэ хүсэ орохо тухай, энэ ябадалда монгол арадай национальна ёһо заншалай аша туһатай байһан тухай Л. Түдэв элидхэл хэлээ. Монголой уран зохёол шудалха талаар ехэ амжалтатай ажаллажа байһан акад. Ц. Дамдинсүрэн ба Д. Цэрэнсодном, С. Лувсанвандан, Д. Цэнд, Д. Цэдэв, У. Загдсүрэн, К. Яцковская, С. Нехлюдов, Д. Ендон гэгшэдэй элидхэлнүүд соо монголой мүнөөнэй уран зохёолой хүгжэлтын асуудалнууд, урдахи үенүүдтэ монголой бэшэмэл ба аман зохёолой хари арадуудай (энэдхэгэй, түбэдэй ба бусадшье) уран зохёолтой харилсаатай байһан тухай хэлэгдээ.

«МОНГОЛ БА ТҮБ АЗИИН оронууд» гэһэн секцидэ 37 элидхэл зүбшэгдөө. Энэ секциин түрүүлэгшэнь Монголой АН-ай вице-президент академик Ш. Бира байгаа. ЮНЕСКО-гой түлөөлэгшэ доктор А. Коно, Түб Азиие шэнжэлхэ Совет Комитедэй түлөөлэгшэ, комитедэй эрдэмтэ секретарь доктор М. А. Дробышев, санскрит хэлэ шэнжэлэгшэдэй уласхоорондын эмхиин түлөөлэгшэ профессор Л. Штернбах гэгшэд секциин хүдэлмэридэ хабаадалсаа. «Монгол ба Түб Азиин оронууд» гэһэн академик Ш. Бирагай (МНР), «Совет-Монголой соёлой хэмтын экспедицинүүдэй үрэ дүн ба Түб Азиин эртэ урдын түүхэ» гэһэн академик А. П. Окладниковай (СССР), «Түб Азиин оронуудтай шэнэ эрхэ байдалда МНР-эй тогтооһон харилсаанай хүгжэлтэ» гэһэн түүхын эрдэмэй кандидат Ш. Сандагай (МНР) элидхэлнүүд гол һуури эзэлжэ, олоной анхарал татаба.

Эртэ урда сагһаа эхилэн, Монголой мүнөөнэй Дунда Азиин республиканууд, тэрэшэлэн Инди, Иран, Афганистан болон Пакистантай түүхэ болон соёлой талаар нягта холбоотой байһан юм. Мүнөө үеын шэнэ эрхэ байдалда энэ холбоон улам үргэдэн гүнзэгыржэ, дэлхэй дээрэ энхэ тайбан байдалай илан мандаха хэрэгтэ туһа нэмэри болоно гэжэ тэмдэглэгдээ. 1949 онһоо эхилэн, совет-монгол археологуудай Монгол оронийе шэнжэлэн олоһон гол туйлалтануудые академик А. П. Окладников диафильмээр харуулжа, тодорхойлон яряа. Академик Ц. Дамдинсүрэн, доктор Н. Сэр-Оджав (МНР), эрдэмэй доктор В. Тюрин (СССР), доктор А. Рона-Таш (ВНР), профессор К. Хубер (ГДР), профессор С. Г. Дончев (НРБ), профессорнууд Р. Рахул, Ч. Шарма (Инди) гэгшэд болон бусад эрдэмтэд түүхын, хэлэнэй, уран литературын болон искусствын талаар Азиин оронуудтай монголшуудай ямар харилсаатай байһыень элидхэлнүүдтээ тодорхойлоо.

МАНАЙ БУРЯАДАЙ эрдэмтэд — хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Ц. Б. Цыдендамбаев, эрдэмэй кандидадууд К. М. Герасимова, Р. Е. Пубаев болон Ц. А. Дугарнимаев гэгшэд мүн лэ энэ секциин хүдэлмэридэ хабаадалсажа, гол түлэб монгол-буряадай уг гарбалай, түүхэ болон соёлой харилсаае тодорхойлһон байна. Буряад арадай голынь — булагад, эхирэд болон хори буряадуудай элинсэг хулинсагынь хадаа манай эрын нэгэдэхи мянган жэлэй хахад багаар, сяньби гэжэ арадай үеэр бүрилдэһэн юм гэжэ Ц. Б. Цыдендамбаев тодорхойлно. Энэ теориин ёһоор, монголшууд буряадуудай бүридэлдэ хожом ороһон, илангаяа баруун Монголһоо хүнүүд олоороо ерэжэ, Буряад орондо нютагжажа, буряад арад дотор ороһон байгаа ха.

БҮХЫ СЕКЦИНҮҮДЭЙ хүдэлжэ дүүргэһэнэй һүүлээр хамтын заседани боложо, секциин түрүүлэгшэнэр академигүүд Ш. Нацагдорж, Ш. Бира болон гэшүүн-корреспондент А. Лувсандэндэв гэгшэд секцинүүдэй хүдэлмэриин дүн согсолоо. Удаань конгрессэй делегадууд — академик А. П. Окладников (СССР), профессор С. Калужинский (Польшо), профессор Хаонг Ви Нам (Вьетнам), профессор Х. Гомбожав (алтаистикын уласхоорондын конференциин түлөөлэгшэ), профессор Л. Штернбах (санскрит хэлэ шэнжэлэгшэдэй эмхиин түлөөлэгшэ), профессор Г. Губерт (ГДР) гэгшэд үгэ хэлэбэ. Дэлхэйн олон орондо монголоведениин хүгжэжэ байһые тус конгресс элеэр гэршэлээ, конгрессэй хүдэлмэринь зохёохы ёһоной, хани барисаанай эрхэ байдалда үнгэрөө, конгрессэй хүдэлмэринь һайнаар эмхидхэгдээ гэжэ тэмдэглээ.

УДААНЬ ДЭЛХЭЙН монголшо эрдэмтэдэй III конгресстэ хабаадагшадай зүгһөө МНР-эй Арадай ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ, МНР-эй Эрдэмэй академиин хүндэтэ гэшүүн, доктор Ю. Цеденбалда эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэг нэгэн дуугаар, халуунаар баталан абтаа. Һүүлээрнь конгрессэй президент академик Б. Ширендыб түгэсхэлэй үгэ хэлэжэ, конгрессэй хүдэлмэриин удха шанар тухай тобшоор хэлээд, тэрээндэ хабаадагшадта баяр баясхалан хүргэжэ, монгол арадай түүхэ, соёл болон мүнөөнэй ажабайдал шэнжэлхэдээ, бүри ехэ амжалта туйлахыень, элүүр энхэ ябахыень юрөөбэ.

Монголой Академи тус хуралдаанай ажалыешье, эрдэмтэдэй амаралтыешье эрхим һайнаар эмхидхээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Конгрессто хэгдэһэн элидхэлнүүд нэгэн доро монгол, ород, англи хэлэнүүдтэ оршуулагдажа байгаа. Конгрессэй дүүрэһэнэй һүүлээр айлшад Монгол орон соогуур ябажа танилсаа. Бидэ — Буряадай түлөөлэгшэд Монголой эртын ниислэл Хара-Хорин хотын үлэгдэл болон түүхэтэ бусад нютагуудаар ябаабди. Ая гангын үнэр анхилһан, заха хизааргүй үргэн талын дунда эндэ тэндэ байһан хуушанай хото һууринуудай үлэгдэлнүүдые, хүшөө шулуунуудые үзэхэдэ, Монголой олон зуун жэлэй түүхэ нюдэндэ элихэн үзэгдэхэдэл гэнэ.

Юрэ энэ хуралдаан монголшо эрдэмтэн бүхэндэ мартагдашагүй ехэ ушар болобо. Бэшэһэн ном судараа бэе бэеэ мэдэхэ эрдэмтэд нюураараа уулзажа, хөөрэлдэһэн, һанамжаяа андалдаһан байна. Энэнь мүнөө үедэ үзэгдэжэ байгаа дэлхэйдэхи уласхоорондын байдалай түгшүүрилые һуларуулха хэрэгтэ баһа нэгэ өөрын туһа нэмэри болоһониинь дамжаггүй.

Л. ШАГДАРОВ,
Ц. А. ДУГАРНИМАЕВ,
хуралдаанда хабаадагша БИОН-ой ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэд.

...РАДАЙ ХИНАГШАД ХУРЯАЛГА ДЭЭРЭ

...аймнай таряашад ...нойнгоо ургаса ху-...сагай уларилай орёо ... байдалда үнгэргэжэ ... Июль, август һа-...а һужажа ороһон ...оо сенаж, силос да-...нитын адууһа малда ...жээл бэлэдхэхэ ху-...ээ удааруулба. Хэр-... жэлнүүдтэ сентяб-...эн багаар аймагай-...диилэнхи ажахынууд ...жээл бэлэдхэжэ абаха ...өөез түгэсхөөд, бүхы ...алаа, оньһон техни-... хуряалгада таби-...ан һаа, энэ жэлдэ ... шадаагүйбди. Гэ-... Дзержинскиин нэрэм-... «Сибирь», Охин-Бу-... совхозуудта, «Рас-...колхоздо ниитын адуу-... үбһэ тэжээл бэлэд-...үдэлмэри түлэг ябуу-... байна. Жэшээнь, ... оньһожоруулагда-... звенодо энэ хүдэлмэ-...мөөртэ 18 трактор ...а. Тэндэ хүдэлгэг-...һан эдэ хүсэтэ тех-... тарья хуряалгада хэ-... бултаараа орол-... ургуулһан ургасаяа ...сно аргаар үнгэргэ-... энэ баримта гэр-...эжэ онсо тэмдэглэхэ

...алиин хүшэр байдал-...а зэргэсүүлэн эм-... шадаһан ажахынууд ... табиһан зорилгоёо ...һаар бэелүүлжэ ...эжэ аймагаймнай ара-...агшад шалгалта хэ-... элирүүлһэн байна. Та-...алгаяа гээлтэ хорол-... хуряажа абахын ...аймагаймнай диилэнхи ... оньһон техникээ ... ехэтэйгээр хэрэглэ-...доно. ... хуряалгаа эмхитэй-гээр, эрхим шанартайгаар үнгэргэжэ, түсэбһөө гадуур алтан шаргал ороохо гүрэндөө тушаая гэһэн үүсхэлтэйгээр республикынгаа бүхы механизаторнуудта Калининай нэрэмжэтэ колхозойгуудай болон комбайнернуудай хандаһан хандалгые аймагаймнай ажахынуудай бүхы ажалшад һайшаан дэмжээд, хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна. Нютагайнгаа бэрхэ таряашадай гаргаһан һайн һайхан үүсхэлээр зоригжоһон аймагаймнай механизаторнууд һая болоһон үнгэрһэн партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ гүрэндэ 170 мянган центнер ороохо таряа худалдаха түсэбөө 10 мянган центнерээр дээшэлүүлбэ. «Победа» колхозой, «Новосретенский» совхозой комбайнернууд таряа гүрэндэ тушааха дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга баталан абаа.

Һаянай мэдээгээр, ажахынууд 26,5 мянган гектар хадажа, 20 мянган гектарай баал сохёод байна гэхэ гү, али таряанай тоогто 235 мянган центнер ороохон буулгагдаа.

Аймагай арадай хинагшад таряалан дээрэ хэгдэжэ байһан хүдэлмэриин шанарта онсо анхарал хандуулна. Бэшүүрэй совхоздо хүдэлгэгдэжэ байһан комбайнууд олоор эбдэрнэ гэжэ арадай хинагшад элирүүлээ һэн. Ажахын ахамад инженер О. Б. Санжиев эбдэрһэн комбайнуудые сагтань заһажа хүдэлгэхэ хэрэгтэ һаналаа багаар табидаг байшоо. «Дружба» колхоздо ороохо таряа полиһоо шэрэхэ хүдэлмэридэ табигдаһан машинануудай олониинь эбдэржэ, урагшагүйдэнэ. Тус ажахы ерэхэ жэлэй ургасада 2.500 гектар намарай паар хахалха түсэбтэй байбал, энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ даншье һаа аали нобшоор ябуулна гэжэ шалгагшад элирүүлээ. Намарай паар элдүүрилхэ хүдэлмэри «Рассвет» колхоздо, Хёлгын совхоздо мүн лэ хангалтагүй. Жэшээнь, «Рассвет» колхоздо намарай паар хахалха хүдэлмэридэ табигдаһан К-700 түхэлэй хүсэтэ трактор шулуу шохой шэрэлгэдэ хэрэглэгдэнэ. Дзержинскиин нэрэмжэтэ, «Новосретенский» совхозуудта ургаса хуряалга шанар муутайгаар үнгэргэгдэнэ, «Дружба» колхоздо һолоомо эмхигүйгөөр хаягдана. Энэ харюусалгатай хүдэлмэриие хангалтагүй муугаар эмхидхэһэн хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэ зэмэ тохогдоо. «Дружба» колхозой 6 комбайнер ургасаяа гээлтэтэйгээр хуряажа байһанайнгаа түлөө һануулгынгаа талонуудые абтаба. Эдэ комбайнернууд бэшэндэ орходоо нэмэлтэ түлбэри 10 процентээр багые абаха болобо.

Республика дотороо үүсхэл гаргаһан Калининай нэрэмжэтэ, «Победа» колхозуудай комбайнернууд хамтынгаа хүсөөр оролдожо ургуулһан таряагаа богонихон болзорто, гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха талаар нилээд урагшатай. «Победа» колхозой комбайнернууд энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ ойрын үдэрнүүдтэ түгэсхэхэнь. Һаянай байдалаар тус ажахын механизаторнууд 3.200 гектарай таряа сохёод, хараалһан хүдэлмэриингөө 71 процентые бүтээгээд байна. Поли дээрэхи һолоомо суглуулжа, һурилхэ хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдана. 1.400 гектар талмайн һолоомо суглуулагдажа һурилэгдэнхэй. Эндэхи механизаторнууд мянган гектар намарай паар хахалха байбал, энээнээ 1.500 гектарта хүргэжэ, даабаряа 150 процент дүүргэбэ. Энэ хүдэлмэри үргэлжэлһөөр. Байгша ондо ажахы 12 мянган центнер ороохо таряа худалдаха түсэбтэй һаа, энээнээ 14 мянган центнертэ хүргэнхэй. Комбайнернуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Анатолий Иннокентьевич Кавидин, Николай Иванович Плюснин гэгшэд эрхимлэнэ. Һаянай байдалаар эдэ нүхэднай 7 мянган центнерһээ дээшэ таряа сохинхой.

Коммунист Г. П. Смолиной даадаг тракторно-таряан ажалай бригада эрхим үрэ дүнгүүдые туйлажа, бэшэндээ ёһотой жэшээ харуулна гэжэ эндэ онсо тэмдэглэхэ шухала. Бригадын гэшүүд харюусалгатай хүдэлмэреэ эрхим сэгнэлтэтэйгээр дүүргэхэ һаналтайгаар ажаллана. Комбайнер А. П. Самокрутов, жолоошон Алексей Бабошин гэгшэд онсо шалгарна. Тус бригада гектар бүриһөө 17—19 центнер ургаса хуряажа абана.

Ургаса хуряалга шиидхэхы үедөө оробо. Хартаабха хуряаха хүдэлмэридэ аймагай промышленна предприятинууд, эмхи зургаанууд эдэбхитэйгээр хабаадана. Һургуулиин һурагшад болон багшанар хартаабха хуряалгада ажаллажа, һайн үрэ дүнгүүдые туйлана гэжэ хэлэлтэй.

С. ГОНСОРОНОВ,
Бэшүүрэй аймагай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

...АЙДАЛАЙ ҺУЛАРАЛГА, АНГИИН ТЭМСЭЛ

... хэрэглэжэ шадахаяа ... США-гай Компар-... Генеральна секретарь ...ной хэлэһэнэй ёһоор, ... гуримаар зэргэ ор-...ндаа «Капитализмын ...-экономическа ха-... тэрэнэй зайлашагүй ...уудай хизаарлагда-... дотор байл-... тэгэһэнэй үндэһөөр, ...өөнүүд бүри ехээр

...рилтэ байдалай һу-... аша үрэнь юуб ...галан ёһоной со-... болон коммунис бай-... бүхы дэлхэйн ... ангитай. тү-...ууд тэй социалис ... интернациональна ... һаналаа нэгэдэл-...жүүлхэ, дэлхэйн ...онно хүдэлөөндэ ...ын бодото нүлөө ... ябадалда туһа хүр-... Түгшүүрилтэ байдал ... капитализмые ... гэдэг зүүнэй хэ-...ээдүүдэй шашал-... урууе дээрэ дурдаг-...ууд элишэлнэ. ... хоёр ондоо бай-... үзэл бодолой зү-... — мүнөө сагтахи ...эмсэлэн түхэл мая-... болоно. Буржу-... сурталшад түг-... байдалай һуларал-... зүришэлдөөнтэй хол-... гаргадаг. Жэ-... француз социолог Р. Арон нигэжэ мэдүүлнэ: «Зэргэ ажаһуулгые үнэхөөрөө амгалан удха шэнжэтэй болгохо гээ һаа, суртал бодолойшье талаар эбтэ харилсаан тогтоогдохо ёһотой» гэнэ. Энэнь оройдоо бүтэхэгүй эрилтэ болоно. Ямаршье суртал бодол али нэгэн ангиин хүсэл эрмэлзэлые элирхэйлһэн, баримталһан байдаг. Буржуазна, коммунис суртал бодолой зүришэлдөөтэ илгаань — буржуазиин ба пролетариадай, капитализмын ба социализмын үндэһэн хүсэл эрмэлзэлнүүдэй зүришэлдөөтэ илгаан болоно. Тиимэһээ ондо ондоо суртал бодолнууд эбсэжэ шадахагүй. В. И. Ленинэй тайлбарилан тодорхойлһониинь хүсэндөө байһаар гэбэл: «...буржуазна гү, али социалис суртал бодол байха. Дундуурхи гэжэ байха ёһогүй... Социалис суртал бодолые ямараашье доро харабал, тэрээнһээ ямараашье зайсабал, буржуазна суртал бодолые дэбэргэһэн ябадал болохо» (Зохёолнуудайнь гүйсэд суглуулбариин 6-дахи том, 39—40-дэхи нюурнууд).

Түгшүүрилтэ байдалай һуларалга суртал бодолнуудай тэмсэлые һуларуулхагүй, харин улам шангадхаха. Оронууд хоорондын экономическа холбоо барисаае, научно-техническэ, соёл болборолой харилсаае хүгжөөлгэ мэдээсэлнүүдые абалсалгын, хүнүүдэй хоорондын харилсаанай улам үргэдэлгэтэй холбоотой. Марксизм-ленинизмын сурталые дэлгэрүүлхэ, бүхы хүн түрэлтэнэй оюун мэдэрэлдэ социализмын нүлөөе бүри ехээр нэбтэрүүлхэ шэнэ арга боломжонуудые олгоно. Нүгөө талаһаа, буржуазна суртал бодол мүнөөнэй оршон байдалые өөрынгөө ашаг туһада хэрэглэхэ һэдэлгэ гаргана, социалис оронууд худар «нэбтэрхын» тула түгшүүрилтэ байдалай һуларалгые хэрэглэхэ гэжэ оролдоно. Империалис номнол улам мэхэтэй, хоротой болоно. Социализмда халдан добтолхо зорилгодоо ревизионис, националис үзэлтэдые хэрэглэхэ һанаатай. Мэдээжэ буржуазна социолог З. Бжезинский социалис оронуудые хашаха, социализмые удаа дараалан «нураахa» зорилготой политикын ба сурталай онол аргануудые хэдэн жэлэй туршада номножо үргэлжэлһөөр.

Капиталис оронуудтахи ниитын суртал бодолой илгаран хубааржа байһанһаань уламжалан, буржуазна үзэлдэ эсэргүү тэмсэлэй зорилго улам орёо болоно. «Хүйтэн дайнай» ба коммунизмда харша номнолой һүжэржэ байһан оршон байдалда буржуазна үзэл баримталагшад капиталис оронуудта олошороһон юм. Харин мүнөө ушар байдал хубилаад, буржуазна үзэл сурталай дотоодын зүришэлдөөн улам һүжэржэ байна. Энээнһээ уламжалан, буржуазно-либеральна элдэб янзын шэглэлнүүд бии болоод, буржуазно-ревизионис теоринуудые гаргана, социализмын зарим туйлалтануудые, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ тэрэнэй дүүргэдэг үүргые мэдэрһэн хэбэр үзүүлнэ. Капитализмые буруушаадаг, анархис бодолнуудые научна коммунизмда эсэргүү шэглүүлдэг жэжэбуржуазна радикализм һэргээгдэжэ байна. Гэхэ зуура, капиталис оронуудтахи зүүнэй тала баригшадай дунда шэнэ шэглэл бии болоод, тэрэнэй түлөөлэгшэд үндэһэн хубилалтануудан шухала байлые ойлгожо захалаад, бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байгаа социализмые ойшоодог, марксизм-ленинизмые һайшаан дагадаг боложо байнхай. Марксистнууд-ленинецүүд коммунизмда харша үзэл бодолые иимэ ушар байдалда балшыса элишэлэн, буржуазно-либеральна хараа бодолнуудые научна ёһоор шүүмжэлэлгэтэй хүдэлмэреэ тааралдуулан, марксизм-ленинизмые һонирхогшодто научна коммунизмын теориин гол удхые тайлбарилан ойлгуулха гэжэ оролдоно.

Түгшүүрилтэ байдалай һуларалга дэлхэй дээрэхи тэмсэлтэй хоёр талаараа холбоотой. «Хүйтэн дайе» болюулжа, түгшүүрилтэ байдалые һуларуулгада дамжан оролго дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй хубааралгын ехэ хубилалтануудтай холбоотой байна. Хоёрдохинь юун болоноб гэхэдэ, шэнэ общественный гортонижохо, дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй гүнзэгырхэ үедэ амгалан байдалые найдамтайгаар хангажа шадаха ниитын түгэлдэр хүсэнүүд бүрилдэһэн ба бэхижэһэн түүхэтэй.

Гэхэ зуура, амгалан ёһоор зэргэ оршохо гээшэ ушар байдалай зүндөө хүгжэһэнэй, империализмын шэнжээ хубилгаһанай гү, али номгодхогдоһоной үрэ дүн бэшэ юм. Амгалан ёһоор зэргэ оршохо гээшэ империалис хархис этэгээдүүдтэ эсэргүүсэн бодогшо мүнөө сагай түрүү хүсэнүүдэй тэмсэлэй аша үрэ мүн. Эндэ хэлээшэмнай ямар ушартайб гэхэдэ, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалай һуларалгые амгалан байдалай түлөө тэмсэлэй һуларалга гээд тооложо болохогүй. Түгшүүрилтэ байдалай һуларалгые батадхахын тула, амгалан тайбан байдалые арадуудай ажабайдалай зайлашагүй нүхэсэл болгохо шухала. Эб найрамдалай, уласхоорондын харилсаа холбооной түлөө, сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө тэмсэлэй программа энээндэл зорюулагдана.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэл уласхоорондын оршом соохи ангиин тэмсэлтэй, социализмын түлөө хүдэлмэришэн ангиин, ажалшадай тэмсэлтэй тудалдадаггүйнь элитэ. Эб найрамдалай түлөө тэмсэл хадаа али нэгэ оронной ниитын байгуулалтые революционно гуримаар шэнэдхэн хубилгаха зорилго табинагүй. Иимэ тэмсэлдэ элдэб ангинууд, социальна бүлэгүүд, янза бүриин үзэл бодолтой, шажан мүргэлтэй хүнүүд хабаадана. Тиимэһээ энэ тэмсэл ангиин бэшэ, харин бүхы хүн түрэлтэнэй шэнжэтэй тэмсэл болоно, ямар байгуулалтатай байһанһаань дулдыдангүй, бүхы арадуудай ба оронуудай аша туһада харюусана. Гэхэ зуура, эб найрамдалай түлөө, амгалан ёһоор зэргэ оршолгын түлөө тэмсэл дэлхэй дээрэхи хоёр ондоо байгуулалтын ангиин тэмсэлтэй, арадуудай эрхэ сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө, социализмын түлөө тэмсэлтэй нягта холбоотой.

Юрий КРАСИК,
философиин эрдэмэй доктор.
(АПН).

ТУРКМЕНИИН ССР. Фруктнуудай ургасын нилээд горитой хубинь «Санды-Качи» гэжэ консервын заводто болбосоруулагдана. Тус предприятиин продукци Советскэ Союзай хойто зүгэй районуудта эльгээгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Заводой эрхим хүдэлмэрилэгшэд К. Ходжанепесова М. Сытдыхова хоёр ажалдаа.

ТАСС-ай фотохроника.

ЭНЭ ҺАРАДА ЯМАР КИНО ГАРАХАБ?

Манай республикын кино харагшад октябрь һарада оронойнмай хэдэн киностудиин бүтээлнүүдтэй танилсаха юм.

«Түрүүлэгшын хүбүүн» («Сын председателя») гэһэн үргэн экрантай шэнэ кино «Беларусьфильм» студида буулган гаргаба. (Режиссёрынь Вячеслав Никифоров, сценаринь Николай Матуковскиин). Энэ фильм соо эсэгэ хүбүүн хоёрой, урданай ба мүнөөнэй колхозой түрүүлэгшэнэрэй драматическа харилсаан харуулагдана. Эсэгэ хүбүүн хоёрой нэгэниинь һайн, нүгөөдэнь муу бэшэ, харин хоюулан олоной хэрэгтэ урагшаа һанаатай, өөһэдтөөшье, хүнүүдтэшье шанга эрилтэтэй зон. Үбгэн Русак дайнай хүндэ үедэ колхозые хүл дээрэнь гаргаа. Хүшэр хүндэ үедэ бэеэ гамнангүй хүдэлөө, мүн баһа тиимээр лэ хүдэлхыень бэшэндэ эрилтэ табидаг, хүдэлдэгшье байгаа. Харин мүнөө саг ондоо болоо, байдалшье хубилаа. Шэнэ байдал шэнэ зорилгонуудые табина. Энээниие хүбүүниинь шиидхэхэ болоно. Фильмын гол рольнуудта артистнууд — эсэгэ хүбүүн хоёр наадана. Иимэ ушар артистнарай ажабайдалда үсөөн дайралдадаг ха юм. Үбгэн түрүүлэгшын рольдо РСФСР-эй арадай артист Владимир Самойлов наадана. Залуу түрүүлэгшын образые тэрэнэй хүбүүн Александр һайнаар гаргажа шадаа. Владимир Самойловой гүйсэдхэһэн рольнууд олон. Зарим тэдыень тоолобол, Степан Шаумянай («26 бакинских комиссаров»), Нариман Наримановай («Звёзды не гаснут»), большевик Иващенкын («Хлеб пахнет порохом»), профессор Северцевэй («И снова утро»), милициин полковник Анохиной («Верьте мне, люди») ба бусад болоно. Харин Александр Самойлов «Зимородок» гэжэ фильмдэ наадаһан байна.

Одессын киностуди «Мои дорогие» гэжэ кино олон харагшадта дурадхаба. Украинада үнгэргэгдэһэн гурбадахи кинофестивалиин гол шанда энэ фильм хүртэһэн байха юм. Киногой режиссёр Ярослав Лупий актриса Любовь Соколова хоёр дипломуудаар шагнагдаһан байгаа.

Дүрбэн эгэшэ дүү Петровануудай ажабайдал энэ фильм соо харуулагдана. Эгэшэ дүүнэр дүрбүүлэн — һаалишад. Өөрынгөө ажалда дуратайнууд. Эдэ хүдөөдэ түрэһэн, тэндээ томо болоһон. Тиимэ һэн тула, тэдэнэр хүндэшье, хүхюутэйшье сагуудые нютагайнгаа зоноор адли тэгшэ хубаалдан ажаһуунад. Эдэ бүхы зониие тэдэнэй хамтынь хэрэг нэгэдүүлнэ. Эгэшыень, тодорхойлон хэлэбэл. Антонидын роль РСФСР-эй габьяата артистка Любовь Соколова наадана. Тэрэнэй байгуулһан образууд олон: Ольга («Три сестры»), Мария («Путь к причалу»), Анна («Семья Ульяновых»), Катерина («Ночной гость»), Анисья («Хмурое утро»), Лизавета («Преступление и наказание») болон бусад. Шура Петровагай ролиие РСФСР-эй габьяата артистка Люсьена Овчинникова үнэншэмэ һайнаар гүйсэдхэнэ. Энэ артистка олон тоото харагшадай халуун анхаралда хүртэдэг. Лида Петровагай ролиие Украинын ССР-эй габьяата артистка Ирина Бунина наадана, харин бултанайнь дүү Машын роль Свердловско театральна училищиие дүүргэһэн Татьяна Сигарева наадаа. Энэнь залуу артисткын хоёрдохи роль болоно.

«В клешнях черного рака» гэжэ фильм Рижскэ киностудиин коллектив табиба. (Режиссерынь Александр Лейманис). Энэ хадаа хүгжэмтэ комеди болоно. Герцог Курляндскиин газар дээрэ таряашан Янис тэрэнэй дуратай басаган Мара хоёртой болоһон ушаралта ябадалнууд фильм соо харуулагдана. Энэ киногой хатарай ба дуунай хүгжэмүүдые Раймонд Паулс бэшээ.

Социалис гүрэнүүдэй хэдэн фильм харагшадай анхаралда табигдаба. Вацлав Билинскиин романаар Польшын Арадай Республикын кинорежиссер Я. Ломницкий «Награды и отличия» гэжэ кино табиба. Энэ киногой үйлэнүүд үнгэрһэн дайнай һүүлхэнээр, фашистнуудһаа һая сүлөөлэгдэһэн багахан городто болоно. Үнэн харгыгаа удаан бэдэржэ, шэнэ засаг тогтоожо байһан лагерьта ерэһэн хүнүүд тухай үнэншэмэ һайнаар, сэдьхэл хүдэлгэмөөр кино соо харуулагдана.

«Три секретных письма» гэжэ румын кино соо судна бүтээлгын верфиин хүдэлмэришэдэй коллективэй ажабайдал, тэдэнэй харилсаан фильмын гол удхада ороно. Энэ киногой режиссерынь В. Калотеску, сценаристнь П. Пардэу.

Германиин Демократическа Республикын кинорежиссер Роланд Греф «Мой милый Робинзон» гэжэ кино табиба. Энэ киногой удха хадаа дутынгөө хүндэ һайнаар хандаха, даалгагдаһан хэрэгтээ үнэн сэхэ байха хэрэг болоно.

«Шарика дорогая» (Венгрия) гэжэ кино режиссёр Пал Шандор табиба. Энэнь тэрэнэй гурбадахи томо фильм болоно. Түрүүшынхинь «Клоун на стене» гэжэ нэрэтэй фильм һэн. Карловы Вары. Чикаго хотонуудта үнгэргэгдэһэн Бүхэдэлхэйн кинофестивальнуудай шанда энэ фильм хүртэһэн, харин хоёрдохидонь Таормин хотодо болоһон энэ киноконкурсын жюрин шан олгогдоһон байна.

Польшын киностудиин үшөө нэгэ фильм харахат. Тэрэнь «Это я убил» гэжэ нэрэтэй.

М. Горькиин нэрэмжэтэ хүүгэдэй ба залуушуулай фильмүүдэй түб студи үхибүүдтэ зорюулһан «Потрясающий Берендеев» гэжэ кинокомеди дурадхана. Режиссер-табигшань Игорь Вознесенский, сценаринь автор Владимир Потоцкий гэгшэд болоно. Техническэ мэргэжэл олгодог нэгэ училищиин һурагшадай ажабайдал ба һуралсалые режиссер-табигша харуулна. Берендеевэй рольдо Сергей Образов наадана. Урдань тэрэнэй наадаһан «Если это случится с тобой», «Тайна железной двери» гэһэн фильмүүд харагшадта танил байха.

Үшөө нэгэ үхибүүдтэ зорюулһан кино гэхэдэ, режиссёрско дээдэ курса дүүргэгшэ Б. Арабовай «Требуется Тигр» (Таджикфильм) гэжэ фильм болоно. Энэ фильм соо үхибүүдэй браконьернүүдтэй тэмсэһэн тухай харуулагдана.

«Зорро» гэжэ хоёр серитэй кинофильм Франци, Италиин кинематографистнууд хамтадаа буулгаба.

Дээрэ нэрлэгдэһэн фильмүүдһээ гадна, мүн баһа үшөөшье олон кино харагшадай анхаралда табигдаха.

В. ПАВЛОВА.

ХҮГЖЭЛТЫН АЛХАМААР

УЛААН-ҮДЫН ТЭЦ-эй 40 ЖЭЛ

Республикынгаа арадай ажахын һалбаринуудые, эмхи зургаануудые, байрын гэрнүүдые электрын элшээр, халуун уурал, уһаар таһалгаряагүйгөөр хангажа байһан энергетигүүд үдэр, һүнигүй ажалай вахтада жагсанхай байдаг. Тэдэнэр ганса эрхим һайнаар ажалладаг бэшэ, сүлөөтэй сагаа хүхюу зугаатайгаар үнгэргэдэг, мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлдэг юм.

Ажалай ветеранууд залуу хүдэлмэришэдые шефтээ абаад, энергетическэ орёо түхеэрэлгэнүүдые һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ, зүбөөр харууһалха дүй дүршэлдэ һургана. Олон хүдэлмэрилэгшэд тусхай һуралсалда хабаадалсана.

Коллективэй һайнаар амарха, сэнгэхэ зохид эрхэ байдал хангагданхай. Бүхэли жэлэй туршада хүдэлжэ байдаг профилактори баригдаа. Энергетигүүд тэндээ хэдэн хоногоор ошожо амардаг болоо. Котокель нуур дээрэ амаралтын бааза байгуулагданхай. Мүн энергетигүүдэй үхибүүдэй һуралсал, амаралта тухай ехэ анхарал табигдана. Хүүгэдэй саад, яслинууд, пионернүүдэй лагерь бии.

Ганса энэ жэлэй юһэн һарын туршада ажалшадай амаралтада, социально-культурна хэмжээ ябуулгада 25 мянган түхэриг гаргашалагдаа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ТЭЦ-эй хүүгэдэй саад соо.

ТЭЦ-һээ электрын элшэ дамжуулгын утаһанууд.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

СПОРТ

«ВАГИФАЙ ГОДЛИНУУД» ШЭНХИНЭБЭ

XVIII зуун жэлэй элитэ ехэ азербайджан поэт Молла Панах Вагиф хёрхо мэргэн ангуушан байгаа гэжэ хөөрэһэн баримта мэдээнүүд түүхын хуудаһануудта балай дайралдадаггүй байха. Гэбэшье уран хурса шүлэгүүдтээ агнуури тухай зүрхэ сэдьхэл буляамаар бэшэдэг, хадын гүрөөһэнэй сахилгаан хурдан гүйдэл дунда нюдэ руунь түрүүшынгээ годлёор тудадаг гайхамшаг мэргэн харбагшад тухай хөөрэдэг һэн ха...

«Вагифай годлинууд» гэһэн гоё һайхан нэрэтэй бүхэсоюзна мүрысөөн һаяхан Баку хотодо табадахяа үнгэргэгдэбэ. Душанбе, Минск, Ереван, Орджоникидзе. Донец. Улаан-Үдэ болон арбаад хотын спортсменүүд поэдэй нютагаархидтай хамта дүрбэн үдэр соо мүрысэһэн байха юм.

«Спартак» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй мэргэшүүл — СССР-эй спортын мастернууд Виталий Игумнов, Юлия Мельникова, спортын мастерта кандидат Валентина Игумнова гэгшэд энэ ехэ нааданда хабаадалсаа. Мүрысөөнэй ямараар үнгэрһэн тухай хөөрэхыень В. И. Игумновта хандахада, тэрэ иигэжэ мэдүүлбэ:

— Энэ мүрысөөндэ манай һуршад жэл бүхэндэ хабаададаг байна. Буряадай багшанарай институдай студент Бадмажаб Цыбиков хоёр жэлэй урда тээ тус нааданда 70 метртэ харбахадаа, гурбадахи һуури эзэлжэ, орон дотороо алдаршаа һэн. Тиин мүнөө жэлдэ илангаяа амжалтатай байбабди. Бакугай мэргэшүүлдэ гартажа, хоёрдохи һуури эзэлээбди. Суута спортсменүүдтэй Душанбе хото гурбадахи һууриде гараба.

Хубиин түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ эхэнэрнүүдэй дундаһаа. Улаан-Үдын 29-дэхи аптекын хүдэлмэрилэгшэ СССР-эй спортын мастер Юлия Мельникова онсо шалгарба. Тэрэ М-2 упражненеэр 2.200 очко абажа. чемпионка болоо. Юлия 70 метртэ — 1-дэхи, 60 метртэ — 2-дохи, 50 болон 30 метртэ тус тустань гурбадахи һууринуудта гараһан байна.

М-1 упражненеэр харбахадаа, 1.149 очко тудажа, спортын мастерай норматив дүүргэбэ. Залуу һуршанай эдэ бүхы амжалта, илалтануудтань тренер В. И. Игумнов ехэ габьяатай байна гээд тэмдэглэлтэй.

Энэ жэлдэ Юлия амжалтатай байгаа. «Спартак» бүлгэмэй түбэй соведэй мүрысөөндэ басагадай дундаһаа илаа һэн. Тиихэдэ СССР-эй спортын мастерай нормо дүүргэһэн юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ОКТЯБРЬДА ЯМАР БАЙХАБ?

САГАЙ УЛАРИЛ

Алтан намарай хоёрдохи һара—октябрьда манай республика дотор ой тайгын набшаһата болон шэнэһэн мододой шара үнгэнь хүрин боложо захалхадаа, байгаали бүри гоё, һайхан үзэгдэлтэй болодог. Заримдаа хэдышье дулаан үдэрнүүдэй үзэгдэбэшье, һүниндөө хюруу унанхай, тала дайдаяа эртэ үглөөгүүр шэртэн харахада, наранай элшэдэ мүнгэтэн харагдажа захална.

Намарай хоёрдохи һарада үдэр богони боложо, наранай шараса һуларна. Илангаяа манай республика болон Сибирьтэ намарай хагсуу үдэрнүүд олошоржо эхилдэг ха юм.

Байгша ондо октябрь һарын уларил манай республика дотор тэрэл нормо соогоо байхаар багсаагдана. Һарын туршада дунда зэргээр нэгэ градус дулааһаа 4 градус хүрэтэр хүйтэркэ янзатай. Мүн һарын туршада 5—20 миллиметр шииг нойтон орохо юм ха.

Һарын түрүүшын арбан хоногто бага зэргэ үүлэтэйшье һаа, игаабарита үдэрнүүд болохо зэргэтэй. Һарын түрүүшын табан хоногой туршада республикын болон түбэй аймагуудта хура бороо, заримдаа нойтон саһан орохоор багсаагдана. Хоёрдохи хахадтань шииг нойтон орохогүй. Һүниндөө 0—5, хойто аймагуудта 4—9 градус хүйтэн болохо. Үдэртөө 8—13 градус дулаан байхаар хараалагдана. Баруун-хойто зүгһөө секундын 5—7, заримандаа 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилаад абаха.

Хоёрдохи арбан хоногто зарим нютагуудта үүлэтэй бага зэргэ саһатай байхаар хүлеэгдэнэ. Энэ арбан хоногой һүүл тээнь сэлмэг үдэрнүүд үзэгдэхэ, баруун зүгһөө секундын 5—7 метр хүсэтэйгөөр һалхилха болоно. Һүниндөө 1—6 градус хүйтэн, үдэртөө 4—9 градус дулаан болохоор хараалагдана. Республикын хойто аймагуудта һүниндөө 4—9, һүүл тээнь 10—15 градус хүрэтэр хүйтэрхэ, үдэртөө дүрбэн градус дулааһаа хоёр градус хүйтэн болохоор багсаагдана.

Һарын гурбадахи арбан хоногто бага зэргэ үүлэтэй байжа, зарим нютагуудта саһан орохо, секундын 5—7 метр хүсэтэйгөөр һалхилаад абаха. Һүниндөө арбан хоногой эхиндэ 3—8, бусадтань 7—12, хойто аймагуудта 14—19 градус хүйтэн болохо жэшээтэй. Үдэртөө 1—6, заримдаа хоёр градус дулааһаа гурбан градус хүрэтэр хүйтэрхөөр хараалагдана.

Һарын түрүүшын хахадта галуун болон хун шубуудай дулаан орон тээшээ ниидэлгэ дүүрэнэ.

Мүн энэ һарада шандаган үбэлэйнгөө сагаан дэгэл үмдэжэ, агнууриин хаһа эхилнэ. Хандагай, буга, оронуудай ороон энэ һарада дүүрэнэ. Гүрөөһэнэй үнгэнь сайбар-хүхэ боложо, эбэрынь унана. Һарын һүүл багта баабгай бүхэ нойртоо абтана. Харин мэхэтэй үнэгэн һүрнүүдэй захаар, сабшалан дээгүүр хулганаэнуудые барижа эдинэ.

Хагсуу хүйтэн намарай үедэ Байгал далайн долгин бүри эршэтэй боложо, эрье һабаяа халитараа эбхэрнэ. Мүн энэ һарада хаб загаһан Чивыркуй тохойдо болон Сэлэнгэ мүрэнэй адагта олоороо сугларха, омоли загаһан түрьһээ хаяхаар гол, горхон өөдэ һүрэглэхэ.

Һарын һүүл тээ гол горхонууд, нуур сөөрэмүүд мүльһэн хуягтаа абтажа эхилхэ юм. Иигээд лэ удахагүй шэмэрүүн хүйтэнэймнай ерэхэ хаһань дүтэлбэл даа.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Бэдэрэлгын ашаг үрэ» — түрүү бэшэг. «Социалис мүрысөөнэй ябаса» — суглуулбари. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд. ТАСС-ай һүүлэй мэдээн.

Хоёрдохи хуудаһанда. Тус хуудаһан Байгал-Амарай түмэр харгы баригшадай тоннель малтагшадта зорюулагдана.

Гурбадахи хуудаһанда. «Эндэ галта мүрэнүүд мүндэлнэ» — Улаан-Үдын ТЭЦ-эй директор Ф. Печкинэй статья. Дэлхэйн шэнэ һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Спортивна долгин дээрэ. Нютагай шэнэ һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.00—«Сибирь». 2-дохи сери—«Тайга». 11.30—ГДР-эй соёл хүгжэмэй үдэрнүүдые СССР-тэ нээлгэ. 13.00 — «Комсомолой Октябриин жагсаал». 13.10 — «Зураг бүхэндэ — наран». 13.25—Үхибүүдтэ— фильм «Агатовай шарик». 14.00—Шэнэ һонин. 14.10—С. Рахманинов. Оркестртэй наадаха фортепьяным концерт. 14.40—Забһарлалга. 14.50 **«Олон түмэнэй ленинскэ университет».** 15.20 — В. Мещеринэй хүтэлэн наадуулһан электро-инструментнүүдэй ансамблиин концерт. 15.35—«Сибирь». 2-дохи сери—«Тайга». 17.05—«Гол шэглэл замда» Молдавиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, И. И. Бодюлай үгэ хэлэлгэ. 17.25—Эстрадын концерт. 18.00 — «Время». 18.30 — Арадай инструментнүүдэй оркестр наадана. 19.00 — «Мүнөөнэй эрдэм наука». 19.30—«Тайга» (дабталга).

Улаан-Үдэ. 21.00—«ТЭЦ-тэ 40 жэл» гэһэн дамжуулга. 21.30—телевизионно һонин. 21.50—Хүгжэмтэ забһарлалга.

«Орбита». 22.00—**«Олон түмэнэй ленинскэ университет».** 22.30—«Тайга» (дабталга). 24.00—«Время». 00 30—Хоккей. «Спартак» —«Динамо» (М). Забһарлалгын үедэ «Спортлото» наадалга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00 — Үхибүүдтэ — «Просто ужас» — эдир харагшадай Алтайн хизаарай театрай зүжэг.

«Орбита». 21.00 — Шэнэ һонин. 21.15 — Забһарлалга. 21.25 — Эстрадын концерт.

Улаан-Удэ. 22.00—«КПСС-эй ЦК-гай съезд» тухай хөөрэлдөөнүүд.

МАДРИД

КОНФЕРЕНЦИ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДҮҮРГЭБЭ

ТАСС

Парламентнууд хоорондын холбооной 63-дахи конференци эндэ дүүрэбэ. Дэлхэйн олон оронгой түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Шитиков түрүүтэй СССР-эй парламентын бүлэгэй делегаци тэрээндэ хабаадаһан байна. Парламентаринарай һүүлшын заседани дээрэ хэдэн тогтоолнууд һайшаагдан абтаа.

Уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулгада нүлөөлхыень, социально-экономическа ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае бэхижүүлхынь, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хураалгада бүгэдэ ниитээрээ нүлөөлхыень, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга хинахыень эдэнэр бүхы оронуудай парламентнуудые уряалба.

Хүнэй эгээлэй юрын эрхэнүүдые баһамжалан доромжолжо байһан Чилиин сэрэгэй хунтын политикые буруушааһан тогтоол нэгэн һаналтайгаар баталагдаба.

Хилын саанаһаа

телефон телеграф радио

ЛУАНДА

ХАРИЛСААНАЙ ХҮГЖЭЛТЫН ШЭНЭ ШАТА

ТАСС

Хани ёһоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэхээ байһантай дашарамдуулан, Анголые сүлөөлхын түлөө арадай хүдэлөөнэй (МПЛА) Түрүүлэгшэ, Анголын Арадай Республикын Президент Агостиньо Нето совет журналистнуудай асуудалнуудта харюусаба.

Асуудал: Нүхэр Президент, гайхамшагта ойн һайндэрэй — Анголын Арадай Республикын байгуулагдаһаар нэгэдэхи жэлэй ойн урда тээхэнэ албанай хэрэгээр СССР-тэ ошохоёо байнат. Энэ үедэ танай ороной бэелүүлхэ ёһотой гол шухала зорилгонууд тухай юу хэлэжэ шадахабта?

Харюу. Хани барисаа ба харилсаа холбоо тогтооһон Советскэ Союзда албанай хэрэгээр ошохо аргын намда тудаһандань ехэтэ баярланаб. Энэ ушар харилсаа холбооемнай саашадань бэхижүүлхэ гээд этигэн найданаб.

Бэеэ дааһан байдалтай болоһоор нэгэдэхи жэлэйнгээ ойе Анголын арад ноябриин 11-дэ тэмдэглэхэ юм. Хани ёһоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ошолго энэ бүгэдэ арадай һайндэртэ бүри ехэ удха шанар олгохо байна.

Агууехэ Октябриин социалис революциин ойн манай һайндэрэй урда тээхэнэ тэмдэглэгдэхэ. Энэмнай хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе нээһэн айхабтар ехэ һайндэр гээшэ. Империализмын хатуу шанга дарлалта мүлжэлгэ доро байһан арадуудта Агууехэ Октябрь сүлөөтэ ба бэеэ дааһан байдалай түлөө тэмсэлдэ эрьелтын шата болоһон байна. Тэрэ манай национальна байдалда, дарлагдаһан бүхы арадуудай хуби заяанда шэнэ шэнжэ олгоо.

Асуудал. Совет-Анголын харилсаанай саашанхи хүгжэлтын хараа түсэбүүд тухай юу хэлэхэ байнабта?

Харюу: Манай харилсаан амжалтатайгаар хүгжэжэ байна. Энээнэй тула олон жэл соо хамтадаа ажаллаабди. Иимэ харилсаа холбооной ашаар манай арадууд аха дүү ёһоной хани барисаанай оршон байдалда ажаһууха, империализмын харата мууха ябуулгануудта эсэргүүсэн амжалтатайгаар тэмсэхэ аргатай болонхой.

Асуудал: Нүхэр Президент, хани ёһоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэхынгээ урда тээ совет хүнүүдтэ юу дамжуулжа шадахабта?

Харюу: Бидэ, анголынхид, СССР-тэй, тэрэнэй арад зонтой аха дүү ёһоной хани барисаатай байнабди, үнэн зүрхэнһөө хүндэлнэбди. Танай амжалтануудаар омогорхонобди гэжэ баяртайгаар мэдүүлхэ байнаб.

БЕЙРУТ

ЛИВАНДАХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Ливанда байлдаанууд үргэлжэлүүлэгдэһээр.

Национально-патриотическа хүсэнүүдэй. Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй хинажа байһан хадата районуудай Бхамдун, Алей гэдэг һуурин тосхонуудые хархис христиан хүсэнүүд, Сириин сэрэгүүд артиллереэр буудана. Бейрудһээ зүүгээрхи һуурин тосхонуудта шанга тулалдаан боложо байһаар. Октябриин 3-да Шиях, Айн Ар-Румана гэдэг районуудта байлдаанууд болоно.

Ороной урда хубида, Сайда хото шадар Сириин сэрэгүүд татагдажа байна гээд Бейрудэй хэблэл мэдээсэнэ.

Хархис христиан хүсэнүүд булимтаран эзэмдэһэн районуудай хүн зониие хайра гамгүйгөөр хэһээнэ гэжэ «Ас-Сафир» газетэ бэшэнэ. Хадата районуудай Салима, Арсун гэдэг тосхонуудта 29 хүниие буудажа алаа.

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин правительстватай хөөрэлдөөнүүдые хэхэеэ Ливанай түрүү үзэлтэй социалис партиин түрүүлэгшэ Камаль Джумблат эндэ ерэбэ.

БОНН

ФРГ-дэхи ҺУНГАЛТЫН ДҮНГҮҮД

ТАСС

ФРГ-гэй парламентын доодо палатада — бундестагта үнгэргэгдэһэн һунгалтын даб дээрэхи дүнгүүд октябриин 4-дэ соносхогдобо.

СДПГ һунгагшадай 42,6 процентээр дэмжэгдэжэ, бундестагта 213 һуури абаба. Правительственна коалицида ородог тэрэнэй хани СвДП һунгагшадай 7,9 процентээр дэмжэгдэжэ, 39 мандат абаһан байна.

ХДС гэдэг консервативна парти һунгагшадай 38 процентээр дэмжэгдэжэ — 191, харин Баваридахи партнёр ХСС һунгагшадай 10,6 процент дуу абажа, 53 мандадтай болобо. Һунгагшадай 91 процентнь һунгалтада хабаадаа.

Тингэжэ социал-демократическа партиһаа, сүлөөтэ демократическа партиһаа нэгэдэдэг правительственна коалици һунгагшадай 50,5 процент дуу абажа, бундестагта 252 депутадтай болоо. ХДС (ХСС) гэдэг оппозиционно бүлэг һунгагшадай 48,6 процентээр дэмжэгдэжэ, бундестагта 244 һуури эзэлһэн байна.

ХДС-эй түрүүлэгшэ Г. Коль Людвигс Хафен гэжэ өөрынгөө һунгуулиин округһоо бундестагта һунгалтын үедэ булигдаһан байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье тэрэ ХДС-эй партийна списогээр палатын гэшүүн болобо. 1972 ондо үнгэргэгдэһэн бундестагай һунгалтатай жэшэхэдэ, СДПГ 17, харин СвДП 2 һуурияа алдаһан байна.

Һунгалтын дүнгөөр правительственна коалициин партинууд — СДПГ, СвДП Федеративна Республикын шэнэ правительство эмхидхэхэ эрхэ олобо.

ФРГ-гэй канцлер Г. Шмидт телевиденеэр үгэ хэлэн, һунгалтын дүнгүүдые тайлбарилхада. СДПГ, СвДП урдаа табиһан зорилгодоо хүрэжэ, саашадаа гүрэнөө хүтэлбэрилхэ юм гэжэ тэмдэглээ. СДПГ-гэй, СвДП-гэй хүтэлбэрилхы зургаануудай заседаниинуудай һүүлээр коалицияа үргэлжэлүүлхын тула найдамтай олонхиин дуу абаһан тухайдаа президент В. Шеельдэ мэдээсэхэбди гэжэ тэрэ нэмэбэ.

СДПГ-гэй, СвДП-гэй коалици шалгалта бариба гэжэ СДПГ-гэй түрүүлэгшэ В. Бранд журналистнуудта мэдүүлбэ.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н 00752.